

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Ekologisten kasvihiusvärien tuoteturvallisuus ja lainsäädäntö

Immonen, Pia

Rönkkönen, Emmi

2015 Vantaa

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Ekologisten kasvihiusvärien tuoteturvallisuus ja
lainsäädäntö

Pia Immonen
Emmi Rönkkönen
Kauneudenhoitoala
Opinnäytetyö
Toukokuu 2015

Immonen Pia, Rönkkönen Emmi

Ekologisten kasvihiusvärien tuoteturvallisuus ja lainsäädäntö

Vuosi	2015	Sivumäärä	64
-------	------	-----------	----

Opinnäytetyön tavoitteena oli koota yksinkertaista, selkeää ja yleistettävää tietoa kasveista jauhettujen hiusvärien lainsäädännöstä ja tuoteturvallisuudesta. Tavoitteena oli, että sen tuloksia voidaan hyödyntää ekokampaajakoulutuksen kehittämisessä. Työn tarkoituksena oli selvittää ekokampaajatoiminnan nykytilannetta, jotta toimintaa voitaisiin kehittää vielä enemmän alan tarpeita vastaavaksi. Kasvivärien maailma on hyvin moniulotteinen ja tieteellistä tietoa kasvivärien toiminnasta kaivattaisiin lisää. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Savon koulutuskuntayhtymän kanssa.

Teoriataustan aineistonkeruu tapahtui syksyllä 2014 ja keväällä 2015 asiantuntijahaastatteluiden, alan kansainvälisten teoksien ja artikkeleiden sekä virallisten julkaisujen ja tietokantojen avulla. Opinnäytetyön empiirisessä osiossa toteutettiin kvantitatiivinen tutkimus ekokampaajille, jonka tarkoituksena oli selvittää minkälaisia ristiriitoja ekokampaaja kohtaa työssään lainsäädäntöön liittyen kasvivärejä käyttäessään. Aineisto kerättiin strukturoidulla kyselylomakkeella, ja aineiston analysoinnissa käytettiin kvantitatiivisia eli määrällisiä menetelmiä.

Tutkimustuloksista selvisi useita eri osaamis- ja kehittämistarpeita, joista päällimmäisenä nousi esille tarve lisätä ekokampaajien tietoisuutta kosmetiikkalainsäädännön asettamista velvoitteista ja tuotetietoutta kasviväriraaka-aineiden toiminnasta ja vaikutuksista kosmeettisessa käytössä. Opinnäytetyön teoriaosuutta ja tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää ekokampaajien toimintatapojen ja lainsäädännön asettamien velvoitteiden yhteensovittamisessa sekä ekokampaajakoulutuksen kehityksen tukena.

Avainsanat: Ekokampaaja, kasvivärit, luonnonkosmetiikka, kosmetiikan lainsäädäntö, tuoteturvallisuus

Immonen Pia, Rönkkönen Emmi

Legislation of the ecological plant hair dyes and their product safety

Year	2015	Pages	64
------	------	-------	----

The aim of this Bachelor's thesis was to compile simple and clear information about the general knowledge of legislation of the ecological plant hair dyes and their product safety. The outcomes of this Bachelor's thesis can be used in developing the ecological hairdressers' education. The objective was to discuss the ecological hairdressers' current activities, in order to develop the activities so that they correspond to the requirements of the field. The field of plant hair dyes is extremely diverse and more scientific knowledge of the function of plant dyes is needed. The thesis was done in cooperation with the Savo Consortium for Education.

The data for the theoretical framework was collected through expert interviews, international literature and official databases in the fall of 2014 and in the spring of 2015. In the empirical part of the thesis, a quantitative study was carried out among ecological hairdressers'. The purpose of the study was to clarify what kind of conflicts the ecological hairdressers' meet in their work regard to legislation when using plant dyes. The material was collected with a structured questionnaire and quantitative methods were applied the analysis of the material.

The study showed that there are several educational and development needs. The principal need was to increase the ecological hairdressers' knowledge of the obligations set for the cosmetic legislation, and their knowledge of the functions and effects of plant hair dyes used for cosmetic purposes. The theory and the results of the study can be used when reconciling the ecological hairdressers' activities with the obligations of legislation. It can also be used in the development of the ecological hairdressers' education.

Keywords: Ecological hairdresser, plant hair dye, natural cosmetic, cosmetic legislation, product safety

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Yhteistyökumppanin esittely	7
3	Työn aihe ja rakenne	7
4	Käsitteiden määrittely	8
5	Kasvivärjäys	10
5.1	Kasvivärien raaka-aineet	10
5.2	Värjäysprosessi	12
6	Lainsäädäntö ja luonnonraaka-aineiden tuoteturvallisuuskäsitteitä	14
6.1	Kosmetiikkaa säätelevät lait	14
6.1.1	Vastuuhenkilö	15
6.1.2	Turvallisuusselvitys	16
6.1.3	Pakkausmerkinnät	16
6.2	Kosmetiikkaa valvovat viranomaiset	18
6.2.1	Valvontaviranomaisten valvontakeinot	19
6.3	Kasvivärien raaka-aineiden turvallisuuskäsitteitä	20
7	Nykytilanne	21
7.1	Ekokampaajakoulutuksen rakenne	22
7.2	Allergiat ja herkistyminen kasviväreille	23
7.3	Kasvivärien mahdollinen imeytyminen ihon alempiin kerroksiin	25
7.4	Luonnonkosmetiikan sertifikaatit	26
8	Tutkimuksellinen osuus	28
8.1	Asiantuntijatyöskentely	29
8.2	Kysely ekokampaajille	29
9	Tulosten analysointi	31
9.1	Ekokampaajille tehdyn kyselyn tulokset	31
9.2	Johtopäätökset tutkimuksesta	39
10	Osaamis- ja kehittämistarpeet ekokampaajakoulutuksessa ja -alalla	40
11	Päätelmät	41
	Lähteet	44
	Kuvat	47
	Kuviot	48
	Liitteet	49

1 Johdanto

Kuluttajat ovat muuttuneet yhä varovaisemmaksi kauneuden ja kosmetiikan markkinointiväit-
tämien suhteen. Synteettisiin aineisiin kohdistuvien ennakkoluulojen myötä kasviperäiset raa-
ka-aineet mielletään turvallisiksi. Markkinoinnissa käytetään käsitettä ”luonnollinen”, joka
merkitsee sopusointua luonnon kanssa, mahdollisimman tavallista ja koristelematonta sekä
luonnonlailla selitettävissä olevaa. Luonnonraaka-aineiden yhteydessä on kuitenkin tiedostet-
tava, että kaikki luonnosta saatavat raaka-aineet eivät ole turvallisia (Srinivasan & Antignac
2011: 126).

Kasvien käytöllä kosmeettisissa valmisteissa on pitkät perinteet. Viime vuosien aikana kestävä
kehitys, ympäristöystävällinen ajattelu ja terveellisuuden tavoittelu ovat olleet nousevia
trendejä. Kauneudenhoitoalalla trendi näkyy luonnonkosmetiikan suosion lisääntymisenä. Ku-
luttajat etsivät kauneudenhoitopalveluita, joissa suositetaan luonnon raaka-aineita ja luonnon-
mukaisia hoitomenetelmiä. Tämä on saanut luonnonkosmetiikkamarkkinat vahvaan kasvuun.
(Corley 2006: 55-66; Saintemarie 2015.)

Ekologisten kasvivärien ja ekokampaajan määritelmät ovat vielä epäselviä. Ne herättävät eri-
laisia mielikuvia niin kuluttajien kuin ammattilaistenkin mielessä. Eko on lyhenne sanasta eko-
loginen, joka tarkoittaa ympäristöystävällistä. Ekokampaaja on erikoistunut hiusalan ammatti-
lainen, joka käyttää liiketoiminnassaan luonnonkosmetiikaksi määriteltyjä kosmeettisia val-
misteita. Ekologisilla kasviväreillä tarkoitetaan luonnonmukaisista raaka-aineista valmistettu-
ja hiusvärejä, jotka ovat useimmiten kuivatuista kasveista jauhettuja pulvereita.

Tämä opinnäytetyö kokoaa yhteen teorian tietoa ekologisten kasvivärien tuoteturvallisuudesta
ja lainsäädännöstä. Opinnäytetyö käsittelee objektiivisesti lainsäädännön ja tuoteturvallisuu-
den näkökohtia kasviväreihin liittyen ja tutkii tällä hetkellä ekokampaajien käytössä olevia
kasvivärejä ja niiden raaka-aineita.

Tutkimusongelmaksi muodostui ekokampaajien toiminnan ja lainsäädännön kohtaaminen.
Luonnonkosmetiikan tulee täyttää kosmetiikan lainsäädännön mukaiset kriteerit. Työn tavoit-
teena on selvittää tämän hetkiset toiminnan haasteet ekologiin kasvihiusväreihin liittyen
sekä löytää mahdolliset kehitysehdotukset niihin niin, että toiminta vastaisi lainsäädännön
asettamia vaatimuksia. Työn tavoitteena on tuoda julki koottua ja helposti ymmärrettävää
tietoa ekologisista hiusväreistä ja niiden lainsäädännöstä. Tietopaketti sekä auttaa ekokam-
paajia toimimaan työssään että kehittää ekokampaajakoulutusta.

Työ toteutettiin parityönä. Aluksi työ jaettiin vastuualueisiin ja kumpikin tekijä työsti omaa
osuuttaan opinnäytetyöstä. Tämän jälkeen osiot käytiin yhdessä läpi, jolloin tekstistä saatiin

yhteneväinen ja loogisesti etenevä kokonaisuus. Asiasisällön työstäminen yhdessä teki työstä molempien kirjoittajien näköisen.

2 Yhteistyökumppanin esittely

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Savon koulutuskuntayhtymän kanssa. Savon koulutuskuntayhtymä tarjoaa toisen asteen ammatillista koulutusta nuorille ja aikuisopiskelijoille. Kuntayhtymä järjestää ammatillista perus-, lisä-, oppisopimus-, työvoima- ja henkilöstökoulutusta kaikilla koulutusaloilla sekä lukiokoulutusta ja työelämän kehittämissankkeita. Kuntayhtymän omistaa 18 pohjoissavolaista kuntaa ja se ylläpitää Savon ammatti- ja aikuisopistoa, Savon oppisopimuskeskusta ja Varkauden lukiota. Toimipisteet ovat Kuopiossa, Iisalmessa, Varkaudessa, Siilinjärvellä ja Juankoskella. Vuosittain opiskelijoita on noin 21 000 ja henkilöstömäärä noin 1 000. Kokonaisvaltaisella koulutus- ja kehittämisspalveluilla mahdollistetaan pitkäjänteinen ja joustava yhteistyö alueen työelämän osaamistarpeiden kehittämisessä. (Penttilä 2014.) Savon ammatti- ja aikuisopisto tarjoaa ekokampaajakoulutusta parturi-kampaajien jatkokoulutuksena. Ensimmäinen koulutus aloitettiin syksyllä 2013, jolloin Mona Mether Praktikumista toimi asiantuntijaopettajana. Syksyllä 2014 Savon ammatti- ja aikuisopisto aloitti itse kouluttamaan ekokampaajia vastuuopettaja Minna-Liisa Karhusen johdolla. Yhteyshenkilönämme Savon koulutuskuntayhtymään toimi Savon ammatti- ja aikuisopiston hius- ja kauneudenhoitoalan koulutuspäällikkö Heli Kempainen. (Kempainen 2014.)

3 Työn aihe ja rakenne

Työn aihe valikoitui omien mielenkiinnon kohteiden ja alan kehitystarpeiden mukaan. Partasen (2013) tekemässä selvityksessä nousi esiin monia kauneudenhoitoalan kehittämistarpeita muun muassa ekologisten kosmetiikkatuotteiden lainsäädäntöön ja tuoteturvallisuuteen liittyen. Partanen toteutti työssään ekokampaajille ja kampaajille kyselyn, jonka tuloksista selvisi, että suurin osa kyselyyn vastanneista kaipasi lisää tietoa muun muassa lainsäädäntöön ja allergioihin liittyen. Idea koota tietoa kasvivärien lainsäädännöstä ja tuoteturvallisuudesta opinnäytetyön kautta sai vahvistusta Partasen selvityksestä.

Opinnäytetyöhön haettiin tietoa sekä alan englannin- että suomenkielisistä julkaisuista. Koska koottua ja kirjoitettua tietoa aiheesta on vielä vähän, päätettiin työhön ottaa mukaan myös haastatteluja, joiden avulla teoriaosuus saatiin täydennettyä. Lisäksi työssä toteutettiin määrällinen tutkimus ekokampaajille, jonka tarkoituksena oli selvittää ekokampaajien kokemat haasteet ja ristiriidat alalla.

Opinnäytetyössä on käytetty sekä kvantitatiivisen tutkimuksen kyselytutkimusta että kvalitatiivisen tutkimuksen teemahaastattelua. Opinnäytetyön triangulaatiotutkimusmenetelmän

avulla pyrittiin saamaan ekologisten kasvihiusvärien käytön nykytilanteesta mahdollisimman laaja kuva. Nykytilanteen kartoituksen kautta pyrittiin löytämään toiminnan ja kosmetiikkalainsäädännön väliset ristiriidat ja löytämään kehitysehdotukset esiin nousseille ongelmille. Triangulaatiotutkimus parantaa tutkimuksen validiteettia, sillä ilmiötä tarkastellaan monipuolisesti eri näkökulmista (Kananen 2008: 84).

Opinnäytetyön teoriaosuudessa tarkastellaan kosmetiikkamarkkinoiden nykytilannetta ekologisten tuotteiden osalta. Opinnäytetyön alussa käydään läpi työn keskeiset käsitteet. Työssä tutustutaan kosmetiikan lainsäädäntöön, kosmeettisen tuotteen turvallisuusselvitykseen, luonnonkosmetiikan turvallisuusnäkökohtiin huomioiden allergiat sekä mahdollinen raaka-aineiden ihoon imeytyminen. Työssä tutustutaan luonnonkosmetiikkamarkkinoihin ja ekokampaaajien toimintaan sekä luonnonkosmetiikan yleisiin sertifikaatteihin Euroopassa.

Opinnäytetyö eteni sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Opinnäytetyö aloitettiin keräämällä tietoa aiheesta alan kirjallisuudesta ja julkaistuista artikkeleista. Syksyllä 2014 havainnoitiin ekokampaaajakoulutusta Savon koulutuskuntayhtymällä kahden päivän ajan, joiden aikana haastateltiin Savon koulutuskuntayhtymän kauneudenhoitoalan koulutuspäällikkö Heli Kempaista ja ekokampaaajaopettaja Mona Metheriä. Haastatteluiden avulla kerättiin tietoa opinnäytetyön teoriaosuuteen. Syksyn aikana toteutettiin haastattelut opinnäytetyön teoriaosuuteen sekä sähköpostitse että kasvotusten. Samalla kokosimme tietoa ekokampaaajien nykytilanteesta ja alan ristiriidoista. Keväällä 2015 toteutettiin ekokampaaajille kvantitatiivinen tutkimus ja sen tulokset analysoitiin. Keväällä 2015 osallistuimme myös Barcelonassa In Cosmetics- ja Lontoossa Professional Beauty -messuille. Messuilla tavoitteena oli hankkia kansainvälistä tietoa opinnäytetyön aiheeseen liittyen. Messuilla havainnoimme ekokosmetiikan ja kasvivärien tilannetta maailmalla, kuuntelimme luonnonkosmetiikkaa käsitteleviä seminaareja sekä keräsimme tietoa eri asiantuntijoilta.

4 Käsitteiden määrittely

Ennen kuin syvennytään kasvivärien lainsäädäntöön ja turvallisuusnäkökohtiin, on hyvä perehtyä aiheeseen liittyviin käsitteisiin ja termeihin.

Ekokampaaaja on hiusalan ammattilainen, joka tarjoaa erikoiskampaaajapalveluita. Ekokampaaajat noudattavat toiminnassaan luonnonmukaisen hoitamisen arvoja. Palvelut ovat yksilöllisiä, luonnonmukaisia sekä ihmisen ja luonnon huomioon ottavia. Ekokampaaajan palvelut eroavat jonkin verran perinteisistä parturi-kampaamopalveluista. Palvelutoiminnassa painotetaan vahvasti myös kokonaisvaltaista rentoutumista sekä rauhoittumista. (Kempainen 2014; Mether 2014.) Ekokampaaajilla on oma Ekofrisör-yhdistys, joka kuuluu Suomen Ekoyrittäjät ry:n alaisuuteen. Ekokampaaajien asiakaskuntaan kuuluu ekologisista elämäntavoista kiinnostuneita

kuluttajia sekä esimerkiksi erilaisille kosmetiikan raaka-aineille allergisoituneita kuluttajia ja parturi-kampaajia. (Mether 2014.)

Ekokampaajien ideologiana on tarjota kauneudenhoitoa luontoa ja ihmistä kunnioittaen. Palvelutoiminnassa pyritään suosimaan muun muassa kasvipöytäisten, ekologisten ja biologisten tuotteiden käyttöä. Hiustenhoitossa käytetään synteettisten raaka-aineiden sijaan luonnonmukaisia raaka-aineita kuten yrttejä, savea, merileviä sekä turpeita. Ainesosien vaikutusta luontoon ja ihmiseen pyritään kehittämään tuotetuntemuksen avulla. Osana ekokampaajan ideologiaa on käsityöläisyyden säilyttäminen kauneudenhoitossa ja käsityöläisyyttä korostetaan palvelutoiminnassa. Vastuullisen ekokampaajan toiminta perustuu rehellisyyteen ja vastuullisuuteen eri sidosryhmiä kohtaan. Ekokampaaja voi toimia työelämässä sekä perinteisenä kampaajana että ekokampaajana tai pelkästään ekokampaajana holistisen näkemyksen mukaan. (Kemppainen 2014; Mether 2014; Ekoyrittäjät ry.)

Ekokampaajien käyttöön on vuonna 2006 rekisteröity oma logo. Logoa saa käyttää hiusalan perustutkinnon suorittanut kampaaja, joka on suorittanut ekokampaajakoulutuksen ja on sekä Suomen Ekoyrittäjien että Ekokampaajat - Ekofrisörin jäsen. (Ekoyrittäjät ry.) Logo toimii takuuna kuluttajalle ekokampaajan sitoutumisesta noudattaen ekoeettisiä periaatteita. Tulevaisuudessa ekokampaajille on mahdollisesti tulossa oma sertifikaatti, joka takaa toiminnan tiettyjen määreiden ja periaatteiden mukaisesti (Mether 2014).

Grön Salon eli vihreä kampaamo on Tanskasta lähtöisin oleva konsepti, joka tarjoaa ekologisia kampaamopalveluita. Grön Salon -kampaamoissa ei käytetä muun muassa parafenyleenidiamiinia (PPD) sisältäviä hiusvärejä. Pohjoismaista Tanskassa, Norjassa ja Ruotsissa vihreitä kampaamoita on noin 80. (Yle 2015; Mether 2014.) Suomessa Grön Salon on nimellä Safe Hair Salon. Yrkesinstitutet PraktikHair sai Safe Hair Salongin sertifioinnin vuonna 2012. Safe Hair Salon sertifikaatti on voimassa vuoden kerrallaan. (Mether 2014.)

Ekokosmetiikalle ei ole kosmetiikkalainsäädännössä virallista määritelmää. Epävirallisia määritelmiä termille löytyy paljon ja tämä on aiheuttanut hämmennystä niin kuluttajien kuin ammattilaistenkin keskuudessa. (Schroeder 2011: xiii.) Suomen Pro luonnonkosmetiikka ry:n mukaan ekokosmetiikalla tarkoitetaan kosmetiikkaa, jonka valmistuksessa suositaan luonnonmukaisia raaka-aineita, joiden alkuperä on pystyttävä jäljittämään. Tuotteen valmistajista riippumaton taho tarkastaa tuotteet raaka-aineiden ja valmistusmenetelmien osalta. (Pro luonnonkosmetiikka ry.) Luonnonkosmetiikkaa valmistaessa otetaan huomioon tuotteen elinkaaren vaikutus ihmiseen ja ympäristöön. Luonnonkosmetiikkaa tulee erottaa luomukosmetiikasta, jossa huomio kiinnittyy luonnonmukaisesti kasvatettuihin ainesosiin. (Teknolab Yhdistys ry.)

5 Kasvivärjäys

Hiukset ovat suuressa roolissa elämässämme. Jo yli vuosisatojen ajan eri kulttuureissa hiusten muotoilu ja laittaminen on ollut tärkeä osa sekä naisten että miesten elämää. Ulkoisten tekijöiden lisäksi hiuksilla on tärkeä tehtävä muun muassa lämmönsäätelyssä, ihon suojaamisessa ja aistituntemuksessa. (Evans & Wicket 2012: 39.)

Kasvihiluvärit tarjoavat ekologisen vaihtoehdon synteettisille hiluväreille sekä mahdollistavat hiusten värjäämisen muun muassa parafenyleenidiamiinille allergisoituneille henkilöille. Kasvivärjäysprosessi vie aikaa ja vaatii pitkäjänteisyyttä. Halutun lopputuloksen saavuttaminen voi vaatia useamman värjäyskerran etenkin, jos hius on käsitelty synteettisellä värillä ennen kasviviläjäystä. Kasvihiluareilla vaikutetaan hiuksen pintaan ja värjäyksen lopputulosta ei voida ennustaa yhtä tarkkaan kuin synteettisten hiluvärien kohdalla. Kasvihiluaren kanssa toimiessa ekokampaajan tulee ottaa kokonaisvaltaisesti huomioon asiakkaan allergiat, edelliset kampaamokäsittelyt, hiuksen kunto ja väri sekä hiluslaatu. (Mether 2014.)

Kasvihiluareilla värjätessä lopulliseen värisävyyn vaikuttavat hiustyypin sekä hiuksen omat ja keinotekoiset pigmentit. Kasvihiluareilla voidaan sävyttää ja tummentaa hiusta. Kasvihiluareilla voidaan värjätä myös harmaata hiusta. Kasvihilut eivät pysty vaalentamaan hiuksen omaa melaniinia eli väripigmenttiä. Kasvihiluareilla on mahdollista kirkastaa hiuksen väriä. Hiuksen väriä kirkastaessa vastavärien avulla luodaan illuusio vaaleammasta värisävyistä. Kasvihiluareilla värjätessä on tärkeää muistaa värioppi ja ideaalivaalennuspohjat, varsinkin tummentamassa hiusta enemmän kuin kaksi astetta. Ideaalivaalennuspohja on parturi-kampaajien käyttämä asteikko hiuksen sisältämistä värisävyistä kullakin tummuusasteella. Ideaalivaalennuspohjan avulla parturi-kampaaja osaa paremmin ennakoida lopullisia värituloksia ja sekoittaa täten halutunlaisen värisekoituksen. Hiusten vaalentamista kemiallisilla hiluväreillä tulee välttää kasviviläkäsittelyn jälkeen, jotta ei-toivotuilta sävyiltä vältetään. (Mether 2014.)

5.1 Kasvihiluaren raaka-aineet

Ekologiset hiluvärit valmistetaan kasveista jauhetuista jauheista sekä vedestä, joka toimii väriseoksen liuottimena (Murphy 2000: 322-323). Kasviraaka-aineet on jauhettu hienoksi jauheeksi, jolloin partikkelikoko on mahdollisimman pieni. Pienellä partikkelikoolla mahdollistetaan raaka-aineiden liukeneminen veteen. Hienojakoinen jauhe sekoitettuna veteen on myös miellyttävämpi levittää asiakkaan hiuksiin. (Mether 2014.)

Kasviviläriseoksen pH:lla on oleellinen merkitys kasviviläjäyksen lopputulokseen. Kasviviläjäyksen pH-arvoon voidaan vaikuttaa hiuksen esikäsittelyillä ja kasviviläriseoksen raaka-aineiden valinnalla. (Dweck 2002.) Erityisesti nesteen eli liuottimen valinnalla voidaan vaikuttaa hiuk-

seen syntyvään sävyyn. Hapan pH edistää punaisten sävyjen syntyä, kun taas alkalinen ympäristö edistää kylmien sävyjen syntyä. (Mether 2014.)

Kasvivärjäyksen perusohje on sekoittaa 100 g kuivatuista kasveista jauhettua hienojakoista jauhetta eli väriainetta 3 - 4 desilitraan vettä. Veden lämpötilan tulee olla 50 - 80 °C -asteista. Veden lämpötilaan vaikuttaa väriseoksessa käytettävät kasvit. (Mether 2014.) Liitteessä 1 on taulukko kasvivärien raaka-aineista sekä raaka-aineiden funktioista eli toiminnallisista ominaisuuksista kosmeettisessa valmisteessa.

Kuva 1: Kasviväriseos

Kasvipohjaisten kosmeettistenvalmisteiden valmistaminen on haastavaa, sillä sallittuja raaka-aineita on rajoitetusti (Dweck 2007). Kasviväriaineet ovat epävakaita liuenneena nesteeseen. Kasvivärit hapettuvat helposti, samoin kuin niissä saattaa esiintyä väri- ja pH-muutoksia, himmentymistä sekä reaktioita UV-valolle. Edellä mainitut haittavaikutukset eivät ilmene kasvivärien raaka-aineissa, jotka ovat kasveista kuivattuja ja jauhettuja, vaan ilmenevät vasta nesteen lisäämisen jälkeen (Dweck 2002). Veden puhtaus vaikuttaa tuotteen mikrobiologisiin ominaisuuksiin.

5.2 Värjäysprosessi

Ihmisen hius koostuu pääasiassa keratiiniproteiinista. Hiuksen elävä osa on ihon alla ja hius syntyy karvatupen pohjaosassa, hiusnystyssä, jatkuvan solunjakautumisen seurauksena. Hiusnystyn yläosassa sijaitsevat melanosyytit, jotka muodostavat hiukseen väriainetta - melaniinia. Hius sisältää kahta erityyppistä väripigmenttiä, eumelaniinia ja feomelaniinia. Eumelaniini on tummaa, ruskeaa pigmenttiä ja feomelaniini on vaaleaa pigmenttiä, joka koostuu punaisista ja keltaisista väripigmenteistä.

Hius koostuu kolmesta kerroksesta: suomukerros (kutikula), kuitukerros (cortex) ja ydinkerros (medulla). Hiuksen pinta eli suomukerros koostuu levyäisistä keratiinikuiduista, jotka ovat muodostuneet päällekkäin limittyneeksi rakenteeksi. Hiuksessa on keskimäärin 6-10 suomukerrosta riippuen hiuksen paksuudesta. Suomukerroksessa on vettä ja likaa hylkivä lipidipinta ja sen tehtävänä on suojata kuitu- ja ydinkerrosta. (Halal 2002: 54, 62, 64.) Kasviväreillä vaikutetaan juuri tähän hiuksen uloimpaan suomukerrokseen (Kousa 2014). Hiuksen suomukerros voi vahingoittua kemiallisten käsittelyiden ja fysikaalisten rasituksien kuten harjaamisen, lämpölaitteiden sekä auringon vaikutuksesta (Swift 2012: 6, 16; Schrader & Domsch 1. 2005: 26-29). Hiuksen suomukerroksen ollessa vahingoittunut kasviväri voi vaikuttaa myös hiuksen kuitukerroksessa ja päästä näin syvemmälle hiuksen rakenteeseen (Kousa 2014).

Kasvivärjäys alkaa asiakkaan konsultaatiolla ja kyselykaavakkeen täyttämällä. Kyselykaavakkeen avulla selvitetään asiakkaan perustiedot ja mahdolliset allergiat. Ennen kasvivärin levittämistä hiukset pestään tai puhdistetaan naamion avulla ja hiuspohja hierotaan. (Mether 2014.)

Koska ekologisten hiusvärien toimintaperiaatteesta ja kemiallisesta kiinnittymisestä hiukseen on vielä vähän kirjoitettua tietoa, voidaan prosessia kuvata luonnonmateriaalien, kuten villan värjäämisen avulla. Poretus eli esikäsittely kemiakaaleilla parantaa kasvista irtoavan värin tarttumista värjättävään materiaaliin ja syventää samalla värjättävän materiaalin väriä (Räisänen 2002). Poretuksen jälkeen väriaineen on mahdollista kiinnittyä hiuksen pintaan (Dweck 2002). Hapetteellisissa värjäyksissä puretusaineena käytetään asetaatteja (Kurimo 2015). Tällöin esiporetuksen tarkoituksena on aloittaa värjäyksen kemiallinen prosessi hiuksessa. Esiporetus edistää hapetteellisissa värjäyksissä värin tarttumista hiukseen. Kasvivärjäyksissä tehtävä puretus voidaan tehdä ennen värjäystä, samalla tai jälkikäteen. Puretukseen käytettäviä kasviraaka-aineita ovat: jäkälät, kortteet, havunneulaset, raparperi, suolaheinä, lieko ja paju. Ekokampaajat käyttävät puretuksessa myös viinietikkaa, viiniä ja sitruunaa. Kasviväreissä käytettäviä puretusaineita sekoitetaan myös yhteen. (Mether 2014.) Värjättäessä harmaata hiusta kasviväreillä hiukset tulee värjätä kahteen kertaan. Ensimmäisen värimassan vaikutus-

aika on yksi tunti. Toisen värin vaikutusaika on 10-30 minuuttia. Samaa tekniikkaa käytetään kun hiusta tummennetaan yli kaksi astetta. (Mether 2014.)

Kasviväri levitetään hiuksiin järjestelmällisesti osio osiolta. Kasvihiusvärin päälle levitetään lämpimällä vedellä kostutettu pyyhe, jonka päälle kääritään kuiva pyyhe lämmön säilyttämiseksi. Värin vaikutusaika on 30 minuutista 1,5 tuntiin. Vaikutusajan jälkeen hiukset puhdistetaan lämpimällä vedellä kasvivärimassasta, pestään sampoollla ja käsitellään tarvittaessa hoitoaineella. Ekologisen kampaamon periaatteiden mukaan hiusten olisi ihanteellista saada kuivua luonnostaan. (Mether 2014.)

Kuva 2: Kasvivärin levitys asiakkaalle

Farmaseutti, estenomi, kemian ja biologian opettaja (FM) Päivi Kousa kertoo kasvivärien vaikuttavan hiuksen suomumaiseen pintakerrokseen jolloin puhutaan pinnallisesta prosessista. Väripigmentit kiinnittyvät hiuksen päällimmäisen suomukerroksen väleihin. Värin kiinnittyminen hiukseen tapahtuu spontaanisti eli sitä ei ole kemiallisesti pakotettu. Värimolekyylit voivat kiinnittyä hiuksen keratiiniin esimerkiksi sähkövarauksien avulla, sillä erimerkkiset varaukset vetävät toisiaan puoleensa. Hius on luonnollisesti hieman negatiivisesti varautunut, jolloin kasviväreissä esiintyvät positiivisesti varautuneet molekyylit kiinnittyvät hiukseen helposti. Hiuksien kasteleminen edesauttaa värin kiinnittymistä hiukseen. Vesi turvottaa hiuksen pintaa ja vesimolekyylit rikkovat hiuksissa olemassa olevia vetysidoksia, jolloin värimolekyylit muodostavat uusia sidoksia rikkoutuneiden tilalle ja kiinnittyvät hiukseen näiden sidosten avulla. (Kousa 2014.)

Värjäamisprossin jälkeen hiuksessa tapahtuu vielä jonkin verran jälkihapettumista ilman hapen kanssa, mikä kehittää ja tummentaa sävyä. Myös hiuksen kunto ja rakenne vaikuttaa suu- relta osin siihen, kuinka hyvin väri pysyy hiuksessa. Kasviväreihin jääneet raskasmetallijäämät voivat reagoida ja aiheuttaa ei-toivotun reaktion, kuten vääränlaisen värin. (Kousa 2014.)

6 Lainsäädäntö ja luonnonraaka-aineiden tuoteturvallisuuskäsitteitä

EU:n kosmetiikkalainsäädäntö 1223/2009 ei erota tällä hetkellä niin kutsuttua perinteistä kosmetiikkaa ja luonnonkosmetiikkaa toisistaan. Kaikkia kosmeettisia valmisteita koskee sama kosmetiikkalainsäädäntö, oli kyseessä sitten luonnonkosmetiikka, luomukosmetiikka tai perin- teinen kosmetiikka.

6.1 Kosmetiikkaa säätelevät lait

Kaikkia kosmeettisia valmisteita, kuten hiusvärejä säätelee Suomen kosmetiikkalaki ja EU:n komission kosmetiikka-asetus. EU-asetus sisältää kosmeettisen valmisteen turvallisuutta ja sen arviointia sekä valmisteiden markkinoille saattamista ja markkinointia koskevia säännök- siä. Säännökset koskevat kosmeettisia valmisteita valmistavia, maahantuovia, markkinoille saattavia ja myyviä yrityksiä. EU:n lainsäädännön mukaan vastuu hiusvärien turvallisuudesta on valmistajalla. (Laki kosmeettisista valmisteista 492/2013; Euroopan parlamentin ja neuvos- ton asetus (EY) N:o 1223/2009). Suomessa edunvalvontajärjestönä toimii Teknokemian Yhdis- tys (Kemianteollisuus ry 2014).

Suomen kosmetiikkalaki panee täytäntöön EU:n kosmetiikka-asetuksen. EU:n kosmetiikka- asetuksella pyritään yhdenmukaistamaan kosmeettisille valmisteille asetettavia vaatimuksia sekä varmistamaan kosmeettisten valmisteiden turvallisuuden korkea taso ihmisten terveyden suojelemiseksi (Tukes 2015). Suomen oma laki kosmeettisista valmisteista säätelee EU- asetuksen valvontaa ja kansallisia kielivaatimuksia (Laki kosmeettisista valmisteista 492/2013).

Tällä hetkellä voimassa olevan kosmetiikkalainsäädännön periaate on, että markkinoilla on vain turvallisia tuotteita ja vastuu kosmeettisen valmisteen määräystenmukaisuudesta ja tur- vallisuudesta on toiminnanharjoittajalla eli valmistajalla, EU:n maahantuojalla ja jakelijoilla (Teknokemian Yhdistys ry). Lainsäädännön päätavoitteena on taata ihmisille normaaleissa ja kohtuudella ennakoitavissa olosuhteissa turvallinen kosmetiikka. (Loikkanen 2014.)

Kosmeettisella valmisteella tarkoitetaan ainetta tai seosta, joka on tarkoitettu olemaan kos- ketuksissa ihmiskehon ulkoisten osien kanssa: iho, hiukset ja ihokarvat, kynnet, huulet ja ul-

koiset sukupuolielimet tai hampaiden ja suuontelon limakalvot. Valmisteen tarkoituksena on yksinomaan tai pääasiassa näiden osien puhdistaminen, tuoksun muuttaminen, niiden ulkonäön muuttaminen, niiden suojaaminen tai pitäminen hyvässä kunnossa tai hajujen poistaminen. Kosmetiikan turvallisuussäännökset eivät koske vain värikosmetiikkaa, vaan myös hammastahnoja, saippuota, sampoita ja muita ihonhoito- ja hygieniatuotteita. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1223/2009.)

Lisäksi tuote tulee olla tehty kosmetiikan vaatimusten mukaisista raaka-aineista ja se tulee olla valmistettu hyvien tuotantotapojen mukaisesti (GMP, Good Manufacturing Practise). Kosmetiikka-asetus rajoittaa kosmeettisen valmisteen sisältöä. Kosmetiikka-asetuksen mukaan kosmeettinen valmiste voi sisältää muitakin aineita, joita ei ole mainittu asetuksen liitteissä. Kosmeettinen valmiste ei kuitenkaan saa sisältää asetuksen kieltämiä aineita tai sellaisia väriaineita, säilöntäaineita tai uv-suodattimia, joita asetus ei mainitse. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1223/2009.)

Kaikkia kampaamoja koskee lisäksi myös hygienian osalta terveydensuojelulaki (763/1994) ja kuluttajapalveluiden turvallisuuden osalta kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011). Loikkanen huomauttaa, että kuluttajaturvallisuuslaki velvoittaa palvelun tarjoajan huolehtimaan siitä, ettei palvelusta aiheudu vaaraa kuluttajalle. Lisäksi kampaajan on annettava kuluttajalle kaikki turvallisuuden kannalta olennaiset tiedot palvelusta. Kampaamoiden kohdalla tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että kampaajan on varmistettava, ettei asiakas ole allerginen jollekin palvelun yhteydessä käytettävälle tuotteelle tai ainesosalle. (Loikkanen 2014.)

6.1.1 Vastuuhenkilö

Kosmeettisen valmisteen turvallisuudesta vastaa tuotteen valmistaja ja markkinoille saattaja. Jokaisella kosmeettisella valmisteella tulee olla vastuuhenkilö, joka saattaa tuotteen markkinoille. Vastuuhenkilö voi olla nimetty oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö. Vastuuhenkilö varmistaa, että kosmeettinen valmiste täyttää lainsäädännön niille asettamat vaatimukset, ja että kosmeettinen valmiste on kosmetiikka-asetuksen mukaan turvallista ihmisen terveydelle tavanomaisessa tai kohtuudella ennakoitavissa olosuhteissa käytettynä. Vastuuhenkilö ilmoittaa markkinoille saatettavat tuotteet Euroopan komission tietokantaan. Mikäli on syytä epäillä kosmeettisen valmisteen aiheuttavan riskin ihmisen terveydelle, on vastuuhenkilön viipymättä tiedotettava asiasta toimivaltaisille viranomaisille. Lisäksi on ilmoitettava yksityiskohdalliset tiedot vaatimustenvastaisuudesta ja toteutetuista korjaavista toimenpiteistä. Pyynnöstä vastuuhenkilön tulee toimittaa kaikki asiakirjat ja tiedot, jotka ovat tarpeen valmisteen erityispiirteiden vaatimustenmukaisuuden osoittamiseksi. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1223/2009.)

Kosmeettisen valmisteen selosteissa, mainostamisessa tai asettamisessa markkinoille ei saa käyttää harhaan johtavia ilmauksia, tekstiä, nimiä, kuvia tai tavaramerkkejä. Vastuuhenkilön pitää pystyä todistamaan tuotteeseen liitetyt väittämät. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1223/2009.)

6.1.2 Turvallisuusselvitys

Kosmetiikkalainsäädäntö asettaa elintarvikkeiksi luokitelluiden aineiden kaupallistamiseen vaatimuksia. Kaupalliseen käyttöön valmistetulle tuotteelle tulee tehdä lain määräämät turvallisuusselvitykset ja tarvittavat dokumentit. Kosmeettisen valmisteen turvallisuudesta on pääasiassa vastuussa sen vastuuhenkilö, mutta myös jakelijalla on velvollisuuksia, joilla taataan turvallisuus. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1223/2009.) Valmiille kosmeettiselle valmisteelle tulee aina tehdä turvallisuusselvitys ja turvallisuuden arviointi, ennen kuin se saatetaan markkinoille liiketoiminnan yhteydessä. Mikäli on olemassa tietoa yksittäisen ainesosan turvallisuudesta, sitä voi hyödyntää valmiin kosmeettisen valmisteen turvallisuusselvityksessä ja turvallisuuden arvioinnissa. (Loikkanen 2013.)

Turvallisuusarvioinnin A-osa käsittää kosmeettisen valmisteen turvallisuutta koskevat tiedot. B-osa käsittää kosmeettisen valmisteen turvallisuuden arvioinnin. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1223/2009.) Opinnäytetyön liitteestä 2 (Liite 2) löytyy tarkemmat tiedot kosmeettista valmistetta koskevista turvallisuusselvityksistä.

Ekokampaaja ei ole tämänhetkisen lainsäädännön mukaan pätevä arvioimaan tuotteen turvallisuutta. Asetuksen edellyttämän turvallisuusselvityksen tekemiseen vaaditaan farmasian, toksikologian tai lääketieteen ammattilainen. Tällä hetkellä lainsäädäntö ja käytäntö eivät kohtaa ja tähän tulisi löytää ekokampaajien ja viranomaisten yhteistyöllä kaikkia osapuolia hyödyttävä ratkaisu.

6.1.3 Pakkausmerkinnät

EU: kosmetiikka-asetus määrittää artiklassa 19 pakkausmerkinnät, jotka täytyy olla kuluttajan saatavilla jokaisen kosmeettisen valmisteen pakkauksessa tai ulkopäälysteessä. Kosmetiikkapakkauksen merkinnät tulee esittää suomen ja ruotsin kielellä helposti luettavasti ja näkyvästi. EU:n kosmetiikka-asetuksen mukaan Suomessa säilytettävien tuotetietojen on oltava Turvallisuus- ja kemikaaliviraston sekä Tullin saatavilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Mikäli tuote myydään pakkaamattomana, on ostajalle annettava tarpeelliset tiedot valmisteen käytöstä ja sen sisältämistä ainesosista erillisellä paperilla. Laki valvoo myös mainostamisen väittämiä, jotka eivät saa olla harhaanjohtavia. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1223/2009.)

Kosmetiikkapakkauksesta on ilmentävä vastuuhenkilön nimi tai toiminimi sekä osoite. Mikäli kosmeettinen valmiste on tuotu ulkomailta, on valmisteiden alkuperämaa ilmoitettava. Nimellissisältö eli tuotteen määrä ilmoitetaan painona tai tilavuutena ilmaistuna. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1223/2009.)

Käyttö- ja/tai ulkopäällysteessä on oltava merkittynä vähimmäissäilyvyysaika, jota voidaan ilmaista kyseisellä symboleilla. Pakkauksessa on oltava ilmaus ”parasta käytettynä ennen” -merkintä. Vähimmäissäilyvyysaika (kuva 5) on ilmaistava selkeästi, ilmaisten joko kuukausi ja vuosi tai päivä, kuukausi ja vuosi. Tarvittaessa on mainittava säilymiseen vaadittavat olosuhteet. Vähimmäissäilyvyysaikaa ei tarvitse ilmaista mikäli tuote säilyy yli 30 kuukautta. Tällöin kosmeettisessa valmisteessa on oltava ilmaistuna aika, jonka valmiste on avaamisen jälkeen turvallinen ja käyttöön sopiva, ilman kuluttajalle aiheutuvaa vaaraa (kuva 4). (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1223/2009.)

Kuva 3: Viittaus valmisteeseen liitettyihin tai kiinnitettyihin tietoihin

Kuva 4: Säilyvyysaika avaamisen jälkeen

Kuva 5: Vähimmäissäilyvyysaika

Pakkauksesta on ilmentävä käyttöön liittyvät erityiset varotoimenpiteet. Kosmetiikkalainsäädäntöä on kehitetty siten, että hiusvärituotteisiin, joissa on herkistäviä väriaineita, vaaditaan nykyään pakollisia varoitusmerkintöjä kuluttajien suojelemiseksi. Varoitusmerkeillä varoitetaan mm. hiusvärin mahdollisesti aiheuttamasta allergisesta reaktiosta. Merkinnöillä halutaan suojella kuluttajia. Yksi näistä merkinnöistä on ”Tätä tuotetta ei ole tarkoitettu alle 16-vuotiaalle” ja sillä halutaan suojella erityisesti nuoria. Väriaineet voivat aiheuttaa joillekin kuluttajille mm. viivästynyttä kosketusallergiaa. Herkistymisen ja sen seurauksena allergisen reaktion riski kasvaa mitä nuorempa hiustenvärjäyksen on aloittanut. Aivan kaikkien hiusvärien kohdalla ei tarvitse olla merkintää ”Tätä tuotetta ei ole tarkoitettu alle 16-vuotiaalle”. Tällainen tilanne on käytettäessä tiettyjä hiusväriaineita ei-hapettavissa hiusvärituotteissa. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1223/2009.)

Jokaisesta kosmeettisesta valmisteesta on ilmentävä tuotteen käyttötarkoitus. Lisäksi pakkauksesta on ilmentävä eränumero tai tunnistus. Mikäli tämä on käytännönkannalta mahdotonta, riittää että eränumero ilmenee vain pakkauksessa. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1223/2009).

Ainesosaluettelo tulee ilmaista ”ingredients” -sanalla ja sen tulee sijaita käyttöpäällyksessä ja/tai ulkopakkauksessa. Ainesosaluettelon järjestys määräytyy painon mukaan, niin että ensin oleva ainesosa on ensimmäisenä. Ainesosat, joita on alle yksi prosentti voivat olla vapaassa järjestyksessä ainesosaluettelon lopussa. Nanomateriaalit on ilmaistava selkeästi ainesosien luettelossa, jolloin ainesosan yhteydessä tulee olla ”nano”. Ainesosanimet määräytyvät INCI-nimien mukaan (International Nomenclature of Cosmetic Ingredients), jotka ovat yhteisesti määritellyjä kaikissa jäsenvaltioissa. EU:n kosmetiikkasetuksen N:o 1223/2009 liitteessä on 26 hajusteaineesosaa, jotka tulee ilmoittaa INCI -nimillä, muut hajusteet ilmoitetaan sanoilla ”parfum” tai ”aroma”. Muut kuin hiusvärit voidaan luetella missä tahansa järjestyksessä muiden kosmeettisten ainesosien jälkeen. Luetteloinnissa käytetään väriindeksinimikkeistöä (CI). Ingredients-listalla ei tarvitse olla ilmaistuna käytettyjen raaka-aineiden epäpuhtauksia tai seoksissa käytettyjä teknisiä apuaineita, joita ei ole valmiissa tuotteessa. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1223/2009.)

Mikäli pakkausmerkinnät on mahdotonta merkitä vaaditulla tavalla, ne voidaan liittää mukaan etiketin, nauhan tai kortin muodossa. Pakkausmerkinnät voidaan ilmaista myös tuotteen välittömässä läheisyydessä erillisellä esitteellä. Kosmetiikan valmistamisessa käytettyjen raaka-aineiden tulee täyttää kemikaalilainsäädännön: REACH, CLP ja kemikaalilain vaatimukset. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1223/2009).

6.2 Kosmetiikkaa valvovat viranomaiset

Kansallinen laki (Laki kosmeettisista valmisteista 492/2013) määrittelee kosmeettisten valmisteiden valvontaviranomaiset Suomessa. Kosmeettisten valmisteiden valvonnan ylin johto ja ohjaus, seuranta sekä kehittäminen kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Toimivaltaisina viranomaisina toimivat Turvallisuus- ja kemikaalivirasto eli Tukes ja Suomen Tulli, jotka tekevät keskenään yhteistyötä. Maahantuotavia valmisteita ETA-alueen ulkopuolelta valvoo Suomen tullin elintarvike- ja kulutustavaravalvonta. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1223/2009).

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo lain sekä EU:n kosmetiikka-asetuksen noudattamista, kun kyseessä on kosmeettisten valmisteiden valmistaminen ja markkinoille saattaminen. Tulli valvoo lain ja EU:n kosmetiikka-asetuksen noudattamista, kun kosmeettisia valmisteita tuodaan maahan EU:n ulkopuolelta. Tulli valvoo myös 12 §:ssä tarkoitetun maastavientikiellon

noudattamista sekä EU:n kosmetiikka-asetuksen noudattamista toimitettaessa kosmeettisia valmisteita Suomeen Euroopan unionin jäsenmaista Suomessa tapahtuvan tavaraerän purkamisen ja siihen liittyvän varastoinnin yhteydessä. Tullin tulee noudattaa myös tullilain (1466/1994) kohtia 13, 14, 19, 20 §. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus vastaa EU:n kosmetiikka-asetuksen 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun hyvän laboratoriokäytännön valvon-
nasta.

RAPEX -järjestelmä on EU:n nopea tietojenvaihtojärjestelmä, jonka avulla komissio, jäsenvaltiot sekä muut järjestelmän piiriin kuuluvat maat vaihtavat tietoja vaarallisiin tuotteisiin liittyvistä toimenpiteistä (Euroopan komissio 2015a).

6.2.1 Valvontaviranomaisten valvontakeinot

Viranomaiset valvovat kosmeettisia aineita pistokokein, mutta myös kuluttajien ilmoitusten pohjalta tutkitaan valmistajalta ja maahantuojalta tuotteen koostumus. Mikäli EU:n kosmetiikka-asetuksen 2 artiklassa tarkoitettu maahantuoja, valmistaja, jakelija tai 4 artiklassa tarkoitettu vastuuhenkilö ei noudata Suomen kosmetiikkalainsäädäntöä tai EU:n kosmetiikka-asetuksen säännöksiä, valvontaviranomainen voi kieltää toiminnanharjoittajaa jatkamasta tai toistamasta säännösten vastaista menettelyä. Valvontaviranomainen voi määrätä toiminnanharjoittajaa tekemään riskin poistamiseksi välttämättömät toimenpiteet tai toteuttaa toiminnanharjoittajan kustannuksella tarvittavat toimenpiteet. Valvontaviranomainen voi määrätä toiminnanharjoittajaa täyttämään Suomen kosmetiikkalaissa tai EU:n kosmetiikka-asetuksessa säädetyt velvoitteet. Mikäli valmiste on terveydelle vaarallinen ja riski on vakava, voi valvontaviranomainen kieltää valmisteen maastaviennin tai kuljettamisen Suomen kautta, väliaikaisesti tai pysyvästi. (Laki kosmeettisista valmisteista 492/2013; Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1223/2009.)

Valvontaviranomaisilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada nähdä valmisteen tarpeelliset tiedot toiminnanharjoittajalta tai muulta henkilöltä, joita Suomen laki kosmeettisista valmisteista tai EU:n kosmetiikka-asetus edellyttää. Valvontaviranomaisella on oikeus tehdä lain ja EU:n kosmetiikka-asetuksen noudattamisen valvomiseksi tarvittavia tarkastuksia. Valvontaviranomaisella on oikeus ottaa kosmeettisista valmisteista näytteitä, mikäli näytteiden ottaminen on lain tai kosmetiikka-asetuksen noudattamisen kannalta tarpeellista. Mikäli kosmeettinen valmiste ei täytä lain tai asetuksen vaatimuksia, voi valvontaviranomainen velvoittaa toiminnanharjoittajaa korvaamaan valmisteen hankinnasta, testauksesta ja tutkinnasta aiheutuneet kustannukset. Valvontaviranomainen voi valvontatoiminnassaan käyttää apunaan pätevää ulkopuolista asiantuntijaa, jolla on tarvittava asiantuntemus. Viranomaisilla on oikeus saada esitutinnan ja valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot toiselta valvontaviranomaiselta tai käyttää toisen hankkimia näytteitä valvonnan kannalta tarpeellisiin tarkoituk-

siin. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi tehostaa lain nojalla antamaansa kieltoa tai määrystä uhkasakolla tai uhalla. (Laki kosmeettisista valmisteista 492/2013; Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1223/2009.)

6.3 Kasvivärien raaka-aineiden turvallisuusnäkökohtia

Luonnonraaka-aineiden käytöllä on pitkät perinteet, mutta turvallisuuden varmistamiseksi tarvitaan myös muunlaista tietämystä ainesosien vaikutuksista ei vain ihmiseen, vaan myös mahdollisiin reaktioihin toisten raaka-aineiden kanssa. Palvelun harjoittajan itse keräämät raaka-aineet luonnosta asiakaskäyttöön voivat olla riski silloin, jos kasveja ei tunneta kunnolla tai ne on kerätty paikasta, jossa kasvit ovat mahdollisesti saastuneet. Lisäksi kasvien ominaisuudet ja mikrobiologinen puhtaus voi muuttua, kun niitä sekoitetaan muihin aineisiin. Kousa kertoo, että itse keräämiin raaka-aineisiin voi jäädä esimerkiksi hyönteis-, siitepöly-, raskasmetalli- tai torjunta-ainejäämiä. Raaka-ainetoimittajalta tulleet aineet ovat mahdollisimman tasalaatuisia ja puhtaita. (Kousa 2014.)

Kosmetiikassa käytetään useita elintarvikkeissakin käytettyjä raaka-aineita, kuten säilöntä- ja väriaineita (Srinivasan & Antignac 2011: 126-130), sekä yrttejä ja kasveja (Jalonen 2013). Kousa huomauttaa, että elintarvikkeeksi luokitellun raaka-aineen vaikutukset kehossa yleensä tiedetään, kun ainetta nautitaan sisäisesti. Asiaa ei kuitenkaan voi suoraan soveltaa kosmetiikan mahdollisiin vaikutuksiin. Jos elintarvikkeeksi luokiteltu raaka-aine lisätään kosmeettiseen valmisteeseen, tulee ottaa huomioon useita eri seikkoja, kuten elintarvikkeen soveltuvuus kosmetiikan raaka-aineeksi. Aine ei saa aiheuttaa haittaa kuluttajalle normaalissa käytössä. Kun uusia raaka-aineita tuodaan markkinoille, tulee niiden ensin käydä läpi virallisen tahon suorittamat turvallisuustestit. Raaka-aineita joita ei ole virallisesti määritelty kosmetiikkalainsäädännön piiriin, ei saa käyttää kaupallisessa käytössä. Tunnettu ja sisäisesti nautittuna toimivaksi todettu raaka-aine ei siis välttämättä ole suoraan soveltuva kosmeettiseksi valmisteeksi. (Kousa 2014.) Oletetaan, että mikäli raaka-aine on sisäisesti nautittuna turvallinen, sen pitäisi olla turvallinen myös ulkoisesti käytettynä. Esimerkiksi sitruunan reagoidessa auringon UV-säteiden kanssa, siitä tulee fototoksinen, eikä näin ollen soveltu iholle käytettäväksi (Srinivasan & Antignac 2011: 126). Ei voi siis olettaa, että elintarvikkeeksi luokitellut ja syötäväksi kelpaavat raaka-aineet olisivat myös iholle levitettyinä turvallisia (Kousa 2014).

Kosmetiikkalainsäädännön mukaan kosmeettinen valmiste ei saa sisältää asetuksen kieltämiä aineita tai sellaisia väri- ja säilöntäaineita tai uv-suodattimia, joita asetus ei mainitse (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1223/2009). Kaikkia hiusten värjäämiseen tarkoitettuja kasvivärien sisältämiä väriaineita ei ole luokiteltu väriaineiksi liitteessä IV Euroopan komission virallisessa kosmeettisten raaka-aineiden tietokannassa (Dweck 2011:502). Useat kasvivärjäyksissä käytetyt raaka-aineet eivät yksinään ole väriaineita. Muut kasvivär-

jäyksissä käytetyt raaka-aineet ovat oleellisia kasvivärijäysprosessissa, muttei yksinään värjää hiusta. Useat kasviväreissä käytetyt raaka-aineet ovat luokiteltuja muun muassa ihoa tai hius-
ta hoitavaksi ainesosiksi. Tällöin raaka-aineet täyttävät kosmetiikkalainsäädännön vaatimuk-
set (Dweck 2002). Kyseisiä raaka-aineita ei tulisi käyttää väriaineina, mikäli niiden turvalli-
suutta ole arvioitu väriaineina.

Ekokampaaja voi tehdä hiusten värjäyksen kyseessä olevalla valmisteella alle 16-vuotiaalle
huomioiden kuitenkin muun muassa kuluttajaturvallisuuslain mukaisen huolellisuusvelvollisuu-
tensa sekä tehdyn turvallisuusselvityksen. Tukesin kanta on, ettei hiusvärejä ole tarkoitettu
alle 16-vuotiaille, eikä hiusten värjäyksiä tulisi tehdä alle 16-vuotiaille (Loikkanen 2014).

7 Nykytilanne

Luonnonvärien käytöllä on pitkät perinteet ja niitä on käytetty kosmetiikkateollisuudessa pit-
kään. Entisaikaan luonnonvärit ovat olleet tärkeä elinkeino sekä toimeentulon lähde (Parta-
nen 2013). Kosmetiikkateollisuuden lisäksi luonnonvärejä käytetään paljon tekstiili- ja elin-
tarviketeollisuudessa. Luonnollisuus kiinnostaa kuluttajia ja luonnonmukaisten kosmetiikka-
tuotteiden myynti on vahvassa kasvussa (Chang 2011: 15-26).

Partasen (2013) tekemän Luonnosta kauneutta -selvityksen mukaan luonnonvärien hyvinä puo-
lina kuluttajan ja ympäristön kannalta voidaan pitää sitä, että raaka-aineet ovat uusiutuva
luonnonvara, niiden omassa värinvalmistusprosessissa ei synny ympäristölle haitallisia aineita.
Puhtaimmillaan luonnonkosmetiikka koostuu luomulaatuisista, biodynaamisesti viljellyistä tai
luonnossa villinä kasvaneista raaka-aineista.

Eettisyys ja ekologisuus ovat kuluttamisen uusia kasvavia trendejä, ja erityisesti naiset teke-
vät niiden perusteella kulutusvalintojaan. Luonnollisten kosmetiikkatuotteiden kysynnän li-
sääntyessä myös markkinat kasvavat samaa vauhtia. Tämä lisää samalla luonnonmukaisten
kauneudenhoitopalveluiden kysyntää. Kuluttajat suosivat tuotteita ja palveluita, jotka ovat
arvoiltaan vihreitä, mutta tarjoavat samalla kokemuksia ja tunteen laadusta. (Corley 2006:
55-66.) Kysynnän kasvaessa myös ekokoulutusta on alettu tarjoamaan Suomessa enemmän.

Ekologisten hygieniatuotteiden globaali kysyntä oli vuonna 2012 yli 7,6 miljardia dollaria.
Globaalin kysynnän odotetaan saavuttavan 13,2 miljardia dollaria vuoteen 2018 mennessä,
jolloin kasvu olisi 9,6 % vuodesta 2013 vuoteen 2018. Markkinoiden kasvuun on vaikuttanut
kuluttajien huoli henkilökohtaisesta terveydestä ja hygieniasta, jakelukanavien laajentuminen
ja tuotekehittely. Markkinakasvuun vaikuttaa negatiivisesti tiukka sääntely, varastointiajan
rajoittaminen ja raaka-ainetoimitus. (Penning 2013.) Luonnonkosmetiikan suosio näkyy yritys-
ostoissa, uusissa luonnonkosmetiikkamerkeissä ja luonnonkosmetiikan jakelukanavissa. Tänä

päivänä luonnonkosmetiikka ei tarkoita pieniä täsmämarkkinoita, vaan luonnonkosmetiikka-markkinoiden kasvu on houkutellut suuretkin kosmetiikkamerkit mukaan seuraamaan trendiä. (Schroeder 2011: 11-12.) Useat kosmetiikan valmistajat ottavat osaa tähän trendi-ilmiöön vähentämällä mainonnassaan korostamalla luonnollisuutta.

Tilastojen mukaan Suomi on toisella sijalla hiusvärien käytössä Euroopassa ja hiusväreihin käytetään vuosittain rahaa noin 100 miljoonaa euroa. Hapetteellisissa hiusväreissä käytetään kemikaaleja, mikä on johtanut herkistymisiin ja allergioihin niin kuluttajilla kuin ammattinharjoittajillakin. Kemikaaleille altistuminen on ollut vahvasti esillä mediassa, minkä ansiosta kuluttajat ovat entistä valveutuneempia ja kiinnittävät huomiota terveyteensä. Yritykset pyrkivät vastaamaan kuluttajien kysyntään. (Yle 2005.)

Ekologisiin ja luonnonmukaisiin tuotevalintoihin kytketään kulutusarvojen lisäksi myös uskomuksia tuotteiden paremmasta turvallisuudesta ja vähemmistä terveyshaitoista. Kuluttajat pelkäävät yhä enemmän synteettisten aineiden vaikutuksia kehoon ja suosivat kauneuden hoidossa entistä enemmän luonnonmukaisia, elintarvikkeeksi määriteltyjä aineita. Ajatellaan, että aineet, jotka ovat turvallisia sisäisesti nautittuna, ovat turvallisia myös kosmeettisessa käytössä ulkoisesti. (Schroeder 2011: 17.)

Ekokampaajien asiakaskunta kasvaa koko ajan, kun esimerkiksi hiusväriallergikot etsivät vaihtoehtoisia värjäysmenetelmiä ekokampaamoista. Ekologisten hiusvärien käyttö vaatii vielä enemmän tutkimustietoa, jotta voidaan taata kuluttajille tuotteiden korkea taso ja tasalaatuisuus. Luonnonvärien käytöstä on pitkät perinteet, jotka tulisi luotettavien tutkimuksien avulla päivittää nykyisiin olosuhteisiin. (Kousa 2014.)

7.1 Ekokampaajakoulutuksen rakenne

Suomessa kampaaja voi erikoistua ekokampaajaksi parturi-kampaajan perustutkinnon jälkeen suorittamalla 20 opintoviikon laajuisen ekokampaajakoulutuksen. Ekokampaajakoulutus on saanut alkunsa Ruotsissa vuonna 1999. Suomeen ekokampaajakoulutus rantautui vuonna 2001 Mona Metherin mukana, jolloin hän itse valmistui ekokampaajaksi Ruotsissa. Tänä päivänä Mona Methers toimii ekokampaajakouluttajana Prakticum-Yrkesinstitutetissa ja on Suomen Ekoyrittäjät ry:n hallituksen jäsen. Ensimmäiset ekokampaajat valmistuivat Suomessa vuonna 2003 Fortbildningscentrum Prakticumista. Koulutuksen suosio on vuosien varrella kasvanut ja vuonna 2014 Suomessa toimi 199 koulutettua ekokampaajaa. Ekokampaajien määrä kasvaa koko ajan. Tällä hetkellä Helsingistä valmistuu vuosittain 28 täydennyskurssin suorittanutta ekokampaajaa ja Kuopiosta 20. (Kemppainen 2014; Methers 2014.) Ekokampaajan koulutus ei kuulu viralliseen tutkintojärjestelmään eikä nimike ole tutkintonimike.

Suomi on edelläkävijä ekokampaajakoulutuksessa muihin Pohjoismaihin ja Eurooppaan verrattuna. Ekokampaajakoulutus sisältää 15 pakollista ja 8 vapaaehtoista lähiopetuspäivää. Lähiopetuspäivien lisäksi opintoihin kuuluu itsenäistä verkossa tapahtuvaa työskentelyä. Ekokampaajakoulutus on mahdollista suorittaa myös oppisopimuskoulutuksena. Koulutuksen aikana toteutetaan eri aihealueisiin ja omaan työhön liittyviä ohjattuja oppimistehtäviä. Koulutuksen lopuksi toteutetaan kirjallinen kehittämistyö ja asiakaspalvelutapahtuma ekokampaamoasiakkaalle. (Mether 2014.)

7.2 Allergiat ja herkistyminen kasviväreille

Vaikka kosmeettinen valmiste olisi lainsäädännön mukainen, se voi aiheuttaa joillekin yksilöille terveyshaittoja. Yleisimpiä kosmetiikan aiheuttamia terveysvaikutuksia ovat ärsytys ja herkistyminen. Herkistymisen seurauksena ihminen allergisoituu jollekin kosmetiikan ainesosalle ja käyttäessään tätä ainesosaa sisältävää valmistetta seurauksena on allerginen reaktio. Loikkanen (2014) Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta kertoo, että luonnosta peräisin olevalle ainesosalle voi herkistyä kuten synteettiselle ainesosallekin.

Allergia on immunologisten mekanismien käynnistämä haitallinen yliherkkyyssreaktio. Reaktioon osallistuu useita immuunijärjestelmän ja tulehduspaikan kudosten soluja. Herkistyneet valkoiset verisolut tuottavat satoja erilaisia vasta- ja välittäjäaineita, jotka ohjaavat muiden immuunivasteiden solujen käyttäytymistä ja hakeutumista paikalle. Reaktion on tarkoitus suojella elimistöä, mutta allergiassa nämä vasteet kääntyvät väärään kohteeseen, kuten ruoka-aineeseen. (Haahtela & Hannuksela 2007: 31.) Antigeeni on yhdiste, joka aiheuttaa elimistössä immuunivasteen. Allergeeni on elimistössä allergisen reaktion aiheuttanut antigeeni. Allergia voi olla solu- tai vasta-ainevälitteinen. Allerginen reaktio johtuu IgE- tai IgG- vasta-aineista. Allerginen reaktio määritellään kun reaktion aiheuttanut allergeeni tunnistetaan, allergeenin ja haitallisen reaktion välinen syy-yhteys tunnistetaan sekä reaktion immunologinen mekanismi selvitetään. Allergiset reaktiot voivat olla välittömiä tai viivästyneitä. Välittömät reaktiot ilmenevät muutamassa minuutissa ja viivästyneet reaktiot alkavat tuntien kuluessa. (Haahtela & Hannuksela 2007: 8-11.)

Atopia on ihmisen perinnöllinen taipumus herkistyä. Tällöin reaktio tapahtuu välittömästi. Atopiassa elimistö tuottaa IgE vasta-aineita tavallisen ympäristön allergeeneille. Atopiasta voidaan puhua kun IgE-herkistyminen on todettu ihopistokokein. Atopiassa allergeenit ovat tyypillisesti valkuaisaineita, joita esiintyy esimerkiksi siitepölyssä ja ruoka-aineissa. Valkuaisaineallergeeni on pää- ja sivuallergeenin seos. Selviä reaktioita aiheuttavia pääallergeeneja on yleensä yksi ja harvinaisempia lievempiä reaktioita aiheuttavia sivuallergeeneja on noin kymmenen. (Haahtela & Hannuksela 2007: 8-11.) Hiusvärien yhteydessä allerginen IgE-reaktio on harvinainen ja yleensä reaktiot tulevat viiveellä (Kurimo 2015).

Kosketusihottuman aiheuttajia kutsutaan hapteneiksi, koska ne muuttuvat allergeeneiksi vasta sitouduttuaan kemiallisesti elimistön valkuaiseen. Viivästynyttä kosketusihottumaa aiheuttavat yleensä kemikaalit ja metallit, kuten nikkeli tai säilöntäaine, jotka muuttuvat allergeeneiksi vasta sitouduttuaan elimistön omiin kantajavalkuaisaineisiin. Välitöntä kosketusihottumaa aiheuttavat juuresten valkuaisaineet eli proteiinit (Haahtela & Hannuksela 2007: 8-11), joita myös kasvivärit voivat sisältää.

Allergia tulee erottaa yliherkkyydestä. Yliherkkyydestä puhutaan kun ihminen altistuu toistuvasti tietylle ärsykkeelle, joka aiheuttaa toistettavia oireita, jotka terve ihminen sietää. Yliherkkyys voi olla myös ei-allergista, jolloin immunologisia mekanismeja ei voida osoittaa. (Haahtela & Hannuksela 2007: 8-11.)

Luonto on äärimmäisen monimuotoinen ja kasvit sisältävät lukemattomia erilaisia kemiallisia yhdisteitä. Vaikka perinteiset, syötäväksikin kelpaavat kasvit eivät yleensä aiheuta haittaa normaalille iholle, voi niillä kuitenkin olla ihoa ärsyttäviä ja allergisoivia vaikutuksia. Päivi Kousa kertoo, että ärsytys tai allergia voi tulla joko yksittäisestä kasvista tai kasvien yhdistelmästä. Moni suomalainen kärsii erilaisista siitepölyallergioista ja tähän voi liittyä myös erilaisia ristiallergioita käytettäessä luonnosta peräisin olevia kosmetiikan raaka-aineita. Allergioiden varalta ekokampaajan on aina tarkistettava asiakkaan allergiat ja varmistettava, että hiuksissa käytetyt tuotteet eivät sisällä henkilöä allergisoivia raaka-aineita. Ekokampaajakoulutukseen olisi hyvä lisätä allergiakoulutusta, jolloin ekokampaajat voivat olla varmempia toimiessaan ekologisten tuotteiden parissa. (Kousa 2014.)

Farmaseutti ja Allergia- ja astmaliiton kosmetiikkaneuvoja Laine (2014) kertoo, että kasvivärit voivat aiheuttaa sekä välitöntä kosketusallergiaa että viivästynyttä ihokosketusallergiaa. Henna voi aiheuttaa välittömän allergian oireita hennalle allergisoituneelle. Hennaa on käytetty vuosituhansia ja sille herkistymiset ovat harvinaista. Henna voi aiheuttaa välitöntä allergiaa ja sen seurauksena nuhaa, astmaa ja kosketusnökkosihottumaa. Kasvivärien kasviuutteet voivat myös aiheuttaa viivästynyttä ihokosketusallergiaa esimerkiksi hajusteille tai mykerökukkaisille allergiselle henkilölle, jolloin oireina on ihottumaa, kutinaa, punoitusta, vesikelloja ja turvotusta. (Laine 2014.)

Allergioita yksittäisille aineosille tutkitaan epikutaani- eli lapputesteillä ja prick-testeillä eli ihopistokokeilla. Epikutaanitesteillä tutkitaan viivästynyttä ihokosketusallergiaa ja prick-testeillä välitöntä allergiaa. Allergiatesteihin pääsy vaatii aina lähetteen lääkäriltä. (Laine 2014.)

Kasviallergiat ovat kukkakauppiaiden, floristien, kasvitutkijoiden ja -kasvattajien ammattitauteja (Haahtela & Hannuksela 2007: 344). On mahdollista että ekokasvattaja toistuvasti altistuessaan kasvipölyille allergisoituu yleisimmin käyttämilleen kasviväriä aineille.

7.3 Kasviväriin mahdollinen imeytyminen ihon alempiin kerroksiin

Kosmetiikkalainsäädännössä ei ole määritelty erikseen, että kosmeettinen valmiste tai sen ainesosa ei saa imeytyä verenkiertoon. Kosmeettisen valmisteen määritelmässä todetaan, että se tarkoittaa ainetta tai seosta, joka on tarkoitettu olemaan kosketuksissa ihmiskehon ulkoisten osien tai hampaiden ja suuontelon limakalvojen kanssa. (Laki kosmeettisista valmisteista 492/2013; EU:n asetus kosmeettisista valmisteista 1223/2009).

Hiustenvärjäyksessä ja -hoidossa käytettävät kasviperäiset aineet voivat imeytyä elimistöön pään alueen ihon ja karvatupen kautta. Hiuspohjan iho on verrattain ohutta ja verenkierto lähellä ihon pintaa, joka helpottaa imeytymistä. Imeytyminen ihon läpi verenkiertoon on siis mahdollista, mutta on huomiotava, että imeytymiseen vaikuttavat monet asiat. (Kousa 2014.)

Kemikaalien aiheuttama toksisuus eli myrkyllisyys on monimutkainen tapahtuma, johon vaikuttavat useat tekijät. Kemikaalin imeytyminen elimistöön ei välttämättä aiheuta vaaraa. Toksisuus on tekijän aiheuttama haitallinen vaikutus elävässä eliössä, kuten ihmisessä. Toksisuuteen vaikuttavat muun muassa aineen kemialliset ja fysikaaliset ominaisuudet, annoksen määrä ja altistuminen. Toksisuuteen vaikuttavat myös mitä kautta altistuminen tapahtuu, altistumisaika ja kuinka useasti altistutaan. Aineen vaikutus elimistöön riippuu siitä, imeytyykö aine elimistöön ja mihin kudoksiin imeytynyt aine kulkeutuu elimistössä. Aineen muutokset elimistössä vaikuttavat aineen toksisuuteen. Myös aineen kerääntymisellä elimistöön on vaikutusta toksisuuteen. Yksilöiden väliset erot kuten sukupuoli, perimä ja ikä sekä samanaikainen altistuminen muille aineille vaikuttavat aineen aiheuttamaan mahdolliseen myrkytykseen. (Loikkanen 2014).

Toksisuus voi ilmetä välittömästi altistumisen jälkeen tai se voi olla viivästynyttä. Altistuminen toksisuutta aiheuttavalle aineelle vaihtelee ja se voi olla kertaluonteista, ajoittaista tai jatkuvaa. Tällöin seuraus riippuu muun muassa aineen pitoisuudesta elimistössä, kertyykö aine elimistöön ja aiheuttaako aine palautuvia vai palautumattomia vaikutuksia elimistössä. Aine voi vaikuttaa paikallisesti kosketuksen kautta tai imeytymisen jälkeen jossain muualla elimistössä. (Loikkanen 2014).

Kosmeettisten valmisteiden turvallisuusselvityksessä ja turvallisuuden arvioinnissa on arvioitava paikallisten vaikutusten lisäksi ainesosien imeytyminen elimistöön ja sen aiheuttamat vaikutukset. Ainesosien turvallisuutta arvioitaessa voidaan laskea turvallisuusmarginaali (MoS

= margin of safety), jos toksisuustutkimuksista on saatavilla annos joka ei aiheuta haitallisia vaikutuksia. Tämä on niin sanottu NO(A)EL-arvo eli no observed (adverse) effect level. Turvallisuusmarginaali lasketaan vertaamalla elimistöön imeytyneen annoksen määrää NO(A)EL-arvoon. (Loikkanen 2014.)

7.4 Luonnonkosmetiikan sertifikaatit

Sertifikaatit auttavat tunnistamaan eettisesti kestävät kosmetiikkatuotteet suuren tarjonnan joukosta (Schroeder 2011: 12). Sertifioitu kosmetiikka tarkoittaa ulkopuolisen tahon valvomaa ja merkitsemää luonnollista alkuperää olevaa kosmetiikkaa. Sertifikaatit eivät perustu kosmetiikkalainsäädäntöön, vaan yritykset voivat halutessaan käyttää niitä kosmetiikkalainsäädännön lisäksi. (Tukes.) Sertifikaatit eivät ole turvallisuuden tae (Loikkanen 2014).

Eri järjestöt ovat kehittäneet omia luonnon- ja ekokosmetiikan sertifikaatteja, mutta niiden käyttö on edelleen melko sekavaa ja vakiintumatonta. Luonnonkosmetiikkaan liittyvät sertifikaatit voivat koskea raaka-aineita ja niiden käsittelyä, tuotteiden valmistusmenetelmiä sekä valmistuksen ekologisuutta. Sertifioidun luonnonkosmetiikan tuotannossa otetaan huomioon valmisteen koko elinkaari. Sertifikaatin saaneet yritykset sekä tuotteet kuormittavat ympäristöä ja kuluttajaa mahdollisimman vähän. (Pro luonnonkosmetiikka ry.)

Luonnonkosmetiikalle on kehitteillä yhtenäinen määritelmä kansainvälisessä standardointijärjestössä ISO:ssa. Koska sertifikaattien käyttö on ollut sekalaista, kansainvälinen standardisoimisorganisaatio ISO on luonut ohjeistot kolmelle erityyppiselle ympäristömerkinnälle: ISO14024, ISO14021 ja ISO/TR 14025.

BDIH on saksalaisen kemianteollisuuden sertifikaatti. Sertifikaatin saadakseen on ainesosien oltava peräisin enimmäkseen kasvikunnasta, viljelykasvien tulee olla pääasiallisesti luomutuotettuja ja keruukasvien luonnonvaraisia mahdollisuuksien mukaan. BDIH ei salli eläinkokeita, eläinkunnansivutuotteita eikä geenimanipulointia. Kasvien tuotannon ja tilojen tulee olla tarkistettuja. Sertifikaatin saadakseen on pakkausmateriaalien oltava kierrätettäviä sekä ympäristöystävällisiä. Yritysfilosofian tulee suosia eettisiä arvoja: reilua kauppaa, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja olla suosimatta lapsityövoimaa. (BDIH.)

Ecocert on ranskalaisen Cosmebion sertifikaatti, jonka saadakseen on 95 % raaka-aineista oltava peräisin luonnosta ja 5 % luomuviljelystä. Tuotteessa käytettävistä raaka-aineista 50 % on oltava luonnonmukaisesti tuotettuja ja valmistuksessa saa olla synteettisesti tuotettuja raaka-aineita enimmillään 5 % siten, että pitoisuus mainitaan pakkauksessa. Ecocert-sertifikaatti ei salli synteettisiä väri-, tuoksu-, säilöntä-, tai maaöljypohjaisia raaka-aineita. Raaka-aineita ei saa geenimuunnella eikä ionisoida. Pakkausmateriaalien tulee olla kierrätettäviä ja helposti

biohajoavia. Ecocert-sertifikaatin saaneen tuotteen tiedot sekä raaka-aineista että valmistusvaiheista ovat kuluttajan saatavilla. Ecocert on sekä Euroopassa että kansainvälisesti suurin riippumaton sertifiointielin, joka valvoo ja tarkastaa tuotteiden sisällön, raaka-aineet, tuotantoprosessin ja pakkauksen. Ecocert-sertifioituissa tuotteissa on oltava merkittynä niiden sisältämät kasvi- ja luomuraaka-aineet. (Ecocert.)

Bio on Cosmebion myöntämä sertifikaatti, joka on Ecocert-sertifikaattia tiukempi. Muutoin kriteerit sertifikaatin saamiseksi ovat samat kuin Ecocertilla, mutta kosmeettisen valmisteen raaka-aineista on 10 % oltava luomuviljeltyjä. (Cosmebio.)

AIAB on Italialainen kosmetiikan sertifikaatti, jota ylläpitää Associazione Italiana per l'Agricoltura Biologica. Sertifikaatin tavoitteena on lisätä luonnonmukaisuutta kosmetiikkalalle ja suojella siten kuluttajien terveyttä. Sertifikaatin saadakseen kosmeettisen valmisteeseen tulee välttää ylipakkaamista ja suosia pakkausmateriaaleissa luonnonmukaisia raaka-aineita. (AIAB.)

NaTrue on eurooppalainen sertifikaatti, jonka tavoitteena on alan läpinäkyvyys ja selkeys. NaTruen sertifiointijärjestelmä on kolmitasoinen. Jokaiselle tasolle on määritelty eri ainesosien enimmäis- ja vähimmäismäärät. Tasot on luokiteltu seuraavasti: taso 1: luonnonkosmetiikka; taso 2: luonnonkosmetiikkaa luomulaatuisilla ainesosilla; ja taso 3: luomukosmetiikka. NaTruen tason 1 sertifikaatin saadakseen öljyjen ja vedettömien tuotteiden tulee sisältää 90 % luonnon raaka-aineita. Tason 2 sertifikaatissa tuotteen luonnon ainesosista vähintään 70 % on tultava luomuviljelmiltä tai sertifioituilta keräilyalueilta. Tason 3 sertifikaatin saadakseen tuotteet täyttää myös 1. ja 2. tason kriteerit. Vähintään 95 % luonnon ainesosista tulee olla peräisin luomuviljelmiltä tai sertifioituilta keräilyalueilta. NaTrue ei salli synteettisiä hajusteita ja väriaineita, geenimuunneltuja raaka-aineita, silikoniöljyjä tai eläinkokeita. (Nattrue.)

Soil Association on Iso-Britannian suurin luomusertifiointielin. Soil Associationin mukaan kosmeettista valmistetta voi nimittää luonnonmukaiseksi, jos sen ainesosista 95 % on peräisin luomutuotannosta. Vettä ei voida laskea mukaan luonnonmukaisiin ainesosiin. Tuotteeseen saa lisätä tekstin ”x % organic ingredients”, jos vähintään 70 % sen ainesosista on peräisin luomutuotannosta. (Soil Association.)

Vuonna 2012 The Soil Association, Cosmebio, ICEA, Ecogarantie, BDIH ja Ecocert julkaisivat Cosmos-standardin, joka on yleiseurooppalainen standardi luonnonkosmetiikkatuotteille. Cosmos-standardi määrittelee omat kriteerinsä luonnonkosmetiikalle ja luomukosmetiikalle, muttei kumoa sen perustajajärjestöjen määrittelemiä standardeja. Cosmos-standardi perustuu kestävän kehityksen edesauttamiseen. Sertifikaatin saadakseen tulee käyttää luomu-

merkinnän saaneita raaka-aineita valmisteessa, kunnioittaa biodiversiteettiä, käyttää luonnonvaroja vastuullisesti, kunnioittaa ympäristöä, käyttää puhtaita prosessoimattomia raaka-aineita ja kunnioittaa ihmisen terveyttä ja luontoa. Cosmos ottaa huomioon nykyisen teknologisen todellisuuden kehittäessään uutta vihreää filosofiaa. (Cosmos.)

Huomataan, että luonnonkosmetiikan sertifikaatteja on lukuisia erilaisia, mutta kaikilla on kuitenkin lähes samat pääpiirteet. Kaikki edellä mainitut sertifikaatit takaavat tuotteiden luonnollisuuden ja raaka-aineiden turvallisuuden ja auttavat kuluttajia tunnistamaan todelliset luonnonkosmetiikkatuotteet suuren tarjonnan joukosta. Sertifikaattien välillä on eroja suhtautumisessa synteettisten raaka-aineiden sallimiseen. Esimerkiksi joitain luonnonkosmetiikan tuotteita ei hyväksyttäisi toisen sertifikaatin mukaan luonnonkosmetiikaksi lainkaan. On hyvä, että luonnonkosmetiikalle on kehitetty jonkinlaiset yhteneväiset säännöt, vaikka virallista lainsäädäntöä ei olekaan.

8 Tutkimuksellinen osuus

Opinnäytetyössä toteutetun tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena oli tutkia, minkälaisia ristiriitoja ekokampaaja kohtaa lainsäädäntöön liittyen käyttäessään kasvivärejä ja löytää kyseisiin ristiriitoihin ratkaisut. Tutkimuksen toisena tavoitteena oli selvittää ekokampaajakoulutuksen kehityksen kohteet. Tutkimuksen kohderyhmäksi valittiin ekokampaajat. Ekokampaajille suunnatussa kyselyssä kysyttiin osittain samoja kysymyksiä kuin asiantuntijoiden puolistrukturoiduissa haastatteluissa ja kyselyissä. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää ekokampajien toimintatapojen ja lainsäädännön asettamien velvoitteiden yhteensovittamisessa sekä ekokampaajakoulutuksen kehityksen tukena.

Opinnäytetyössä on käytetty triangulaatio- eli monimenetelmätutkimustapaa, sillä tutkittavasta ilmiöstä löytyy vielä vähän kirjoitettua tietoa. Monimenetelmätutkimus tarkoittaa tutkimusasetelmaa, jossa käytetään erilaisia tiedonkeruumenetelmiä ilmiön ymmärtämiseksi (Kananen 2008: 84). Monimenetelmätutkimusta käytetään esimerkiksi silloin, kun tutkittava ilmiö on niin monimuotoinen, ettei yhdellä tutkimusmenetelmällä saada riittävää kuvaa ja tietoa tutkimuskohteesta (Kananen 2014: 62; Kananen 2008: 84). Opinnäytetyön teoriataustan kokoamisessa käytetään laadullista aineistolähtöistä tutkimustapaa, jolloin teoria rakennetaan aineisto lähtökohtana (Eskola & Suoranta 1998: 83). Aineisto kerätään haastatteluiden, strukturoitujen kyselyiden sekä kirjallisuuden avulla. Asiantuntijoille suunnatun kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tarkoituksena oli luoda tutkittavasta ilmiöstä kokonaisvaltainen kuva ja esiymmärrystä ekokampaajille suunnatulle kvantitatiiviselle tutkimukselle, joka edellyttää ilmiön tarkkaa tuntemusta (Kananen 2008: 10). Analyysissä otetaan huomioon sekä laadullisen että määrällisen tutkimusten tulokset.

8.1 Asiantuntijatyöskentely

Opinnäytetyön teoriaosuus koostettiin asiantuntijahaastatteluiden, alan kansainvälisten teosten ja artikkeleiden sekä virallisten julkaisujen ja tietokantojen avulla. Asiantuntijahaastattelut täydentävät kirjallisista lähteistä löydettyä tietoa ja tuovat työhön mukaan tietämystä etenkin turvallisuuskäsitteistä. Asiantuntijahaastattelut toteutettiin sekä kasvotusten että sähköpostitse. Laadullisen tutkimuksen käyttöä sähköpostitse puoltaa se, että se on helppo toteuttaa, eivätkä luotettavuus ja edustavuus muodostu ongelmaksi (Kananen 2014: 22). Voidaan todeta, että verkossa toteutettu laadullinen tutkimus on nykytekniikalla jopa helpompaa kuin perinteisen haastattelutilanteen sopiminen. Edut ovat molemminpuoliset sekä tutkijan että tutkittavan kannalta. (Kananen 2014: 22.)

Teemahaastatteluja varten mietittiin kysymyksiä, jotka toimivat haastattelujen runkona. Puolistrukturoidussa haastattelussa tutkija on miettinyt kysymykset etukäteen, mutta haastateltava voi vastata niihin omin sanoin eli valmiita strukturoituja vastausvaihtoehtoja ei ole (Koskinen ym. 2005: 104). Etukäteen mietityt kysymykset toimivat haastatteluiden runkona, mutta haastateltavat myös johdattelivat keskustelua itsenäisesti eteenpäin ja nostivat esille teeman ulkopuolisia aiheita. Kasvotusten toteutetut haastattelut nauhoitettiin haastatteluiden purkamisen helpottamiseksi.

Opinnäytetyössä kuultiin farmaseutti, estenomi, kemian ja biologian opettaja (FM) Päivi Koussa, farmasian tohtori ja ylitarkastaja Jarkko Loikkasta Tukesilta, Allergia- ja Astmayhdistyksen kosmetiikkaneuvoja Merike Lainea ja ekokampaajakouluttaja ja ekokampaajakoulutuksen perustaja sekä Suomen Ekoyrittäjät ry:n hallituksen jäsentä Mona Metheriä.

8.2 Kysely ekokampaajille

Opinnäytetyön empiirisessä osiossa tarkasteltiin ekokampaajien subjektiivisia kokemuksia ekokampaajien toimintaan ja kasvivärien lainsäädäntöön liittyen. Vastausten perusteella pyrittiin selvittämään alalla työskentelevien kokemat keskeisimmät ristiriidat lainsäädäntöön ja ekokampaajana toimimiseen liittyen sekä pyrittiin löytämään kehitysehdotukset näihin.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvantitatiivista tutkimusta, jotta saatiin kerättyä nopeasti mahdollisimman iso määrä aineistoa. Kyselylomake on tehokas, mutta myös hyvin taloudellinen tapa kerätä tietoa silloin, kun tavoitteena on suuri ja maantieteellisesti hajanaisesti sijoittunut otos (Kananen 2014: 22).

Tulosten luotettavuuden kannalta kohderyhmän valinta on ensisijaisen tärkeää. Tutkimuksen kohteena ovat ne, jotka kuuluvat tai liittyvät jollakin tavalla ilmiöön, jotta heidän avullaan

saadaan tarvittava ja riittävä tieto. (Kananen 2014: 22.) Tutkimus toteutettiin alalla työskenteleville ja juuri valmistuville ekokampaajille.

Tutkimus toteutettiin internetissä täytettävällä lomakkeella, joka koostui monivalintakysymyksistä ja 7 avoimesta kysymyksestä. Liitteestä 3 löytyvät perustelut kyselyn kysymyksistä ja niiden tavoitteista. Avoimien kysymysten tarkoituksena on kerätä kohderyhmän spontaaneja mielipiteitä aiheesta. Strukturoituihin kysymyksiin, joissa annettiin vastaajalle valmiit vastausvaihtoehdot, lisättiin loppuun vielä avoin kysymys. Avoimen vaihtoehdon kautta saatiin kerättyä ne potentiaaliset vastaukset, joita ei osattu ennakoida kysymystä laatiessa. Kyselylomake on esitelty kokonaisuudessaan liitteessä 5. Kyselylomaketta testattiin neljällä opinäytetyön ulkopuolisella henkilöllä ja saadun palautteen perusteella muutamia sanamuotoja muokattiin vielä ennen kyselyn lähettämistä.

Kyselylomake jaettiin ekokampaajien suljetulla Facebook-sivulla sekä sähköpostitse ekokampaajaopiskelijoille Savon ammatti- ja aikuisopistossa. Sähköpostiviestiin liitettiin saatekirje (liite 4), jossa kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta. Facebook-sivuilla sekä sähköpostiviestissä oli suora linkki internetissä toteutettavaan kyselyyn. Jotta kyselyyn saataisiin riittävä määrä vastauksia, määriteltiin vastausajaksi 28.3-10.4.2015. Tavoitteena oli kerätä noin 30 vastausta, jolloin perusjoukosta saataisiin hyvin edustava otos.

Ekokampaajille kerrottiin kyseessä olevan opinnäytetyöhön liittyvä kysely ja kyselyn tavoitteena olevan kerätä tietoa ekokampaajien käyttämistä kasviväreistä, alan ristiriidoista ja tulevaisuuden näkymistä. Vastaajien tietoisuuden tutkimuksen tarkoituksesta ei koettu vaikuttavan vastauksiin, eikä sen koettu myöskään vaikuttavan tutkimuksen validiteettiin. Kyselyyn vastattiin anonyymisti, eikä vastaajaa pystytty jäljittämään.

Vastauksia tarkastellaan työssä aiemmin käsitellyn teoreettisen viitekehyksen näkökulmasta. Tulosten avulla pyritään löytämään vastaukset työn johdannossa esitettyihin tutkimusongelmiin. Mahdollisia rajoitteita tutkimukselle voisi olla liian vähäinen vastaajamäärä, jolloin tuloksia ei voida yleistää koskemaan koko kohderyhmää. Tutkimus saattaa kuitenkin antaa oikean suunnan sille, minne suuntaan ekokampaajatoimintaa ja -koulutusta tulisi kehittää.

9 Tulosten analysointi

Asiantuntijahaastattelujen nauhoitukset kuunneltiin, litteroitiin ja teemoitettiin. Asiantuntijahaastatteluista saatiin ajanmukaista tietoa opinnäytetyön teoriaosuuteen. Ekokampaajille esitettyjen kysymysten avulla muodostettiin yhtenäinen näkökulma ekokampaajakoulutuksen ja -toiminnan kehittämiskohteista sekä mielipide tämänhetkistä lainsäädäntöä kohtaan. Määrällisen kyselyn vastaukset käsiteltiin Microsoft Excel-ohjelmalla.

9.1 Ekokampaajille tehdyn kyselyn tulokset

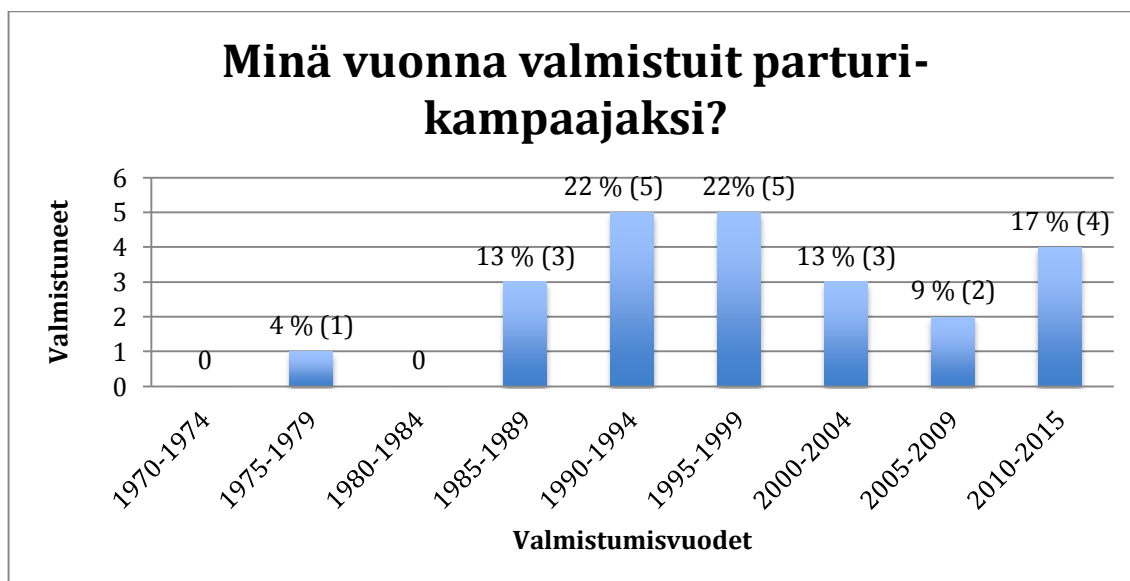
Kyselyyn vastasi yhteensä 23 ekokampaajaa. Kyselyn linkki jaettiin sähköpostitse 20:lle keväällä 2015 valmistuvalle ekokampaajalle ja Facebookin Ekokampaajat -ryhmän välityksellä ryhmän jäsenille. Valmistuvat ekokampaajat voivat olla myös Ekokampaajat-ryhmän jäseniä. Facebookin Ekokampaajat-ryhmässä on jäseniä 135. Kyselyn ensimmäisen postituksen 28.3.2015 jälkeen 81 henkilöä näki saatteen ja linkin kyselyyn. Vastauksia ensimmäisen postituksen jälkeen saatiin 20 kappaletta. Toisella postituskerralla 4.4.2015 67 henkilöä näki kyselypostituksen ja linkin kyselyyn. Vastauksia saatiin toisella postituskerralla kolme kappaletta. Mahdollisesti molemmilla kerroilla suurin osa postituksen havainneista on ollut samoja henkilöitä. Tästä voimme päätellä, ettei kaikki 135 yhteisön jäsentä ole aktiivisia seuraamaan Facebookin Ekokampaajaryhmää ja näin ollen kaikki ryhmän jäsenet eivät ole nähneet kyselylinkkiä lainkaan. Hylättyjä kyselylomakkeita ei tullut ollenkaan, joten analysoitavien vastausten määrä jäi 23 vastaukseen. Avoimia vastauksia saatiin runsaasti ja ne kaikki käytiin läpi.

Kvantitatiivisen tutkimuksen tarkoitus on pyrkiä yleistämään tutkimustulokset ja tutkimus edellyttää riittävän otoksen, jotta tulosta voidaan pitää luotettavana, ja jotta se kuvastaa koko perusjoukkoa. (Kananen 2011: 51.) Vastauksia kyselyyn saatiin odotettua vähemmän, mutta vastaukset antavat suuntaa kehityskohdista. Vastauksia ei kuitenkaan voida yleistää koskemaan koko perusjoukkoa. Kyselyyn olisi todennäköisesti saatu enemmän vastauksia, mikäli kyselyn yhteyteen olisi lisätty palkinto tai kyselyä olisi jaettu aktiivisemmin ekokampaajien keskuudessa.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida validiteetti- ja reliabiliteettikäsitteiden avulla. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksessa saatujen tulosten pysyvyyttä eli toistettaessa tutkimus saadaan samat tulokset kuin aiemmin. Saadut tulokset eivät siis johdu sattumasta. Reliabiliteetti ei kuitenkaan takaa tutkimuksen validiteettia. (Kananen 2011: 79.) Tutkimuksen otanta kattoi noin 10 % perusjoukosta. Voidaan kuitenkin olettaa, että tutkimuksen toistettaessa tulokset olisivat suhteellisen samat. Tutkittava ilmiö elää ja muuttuu ajan myötä, joten vuosien päästä toistettu tutkimus saattaa tuoda esiin eri tutkimustulokset. Käyttämällä oikeaa tutkimusmenetelmää, oikeaa mittaria ja mittaamalla oikeita asioita varmistetaan tutkimuksen va-

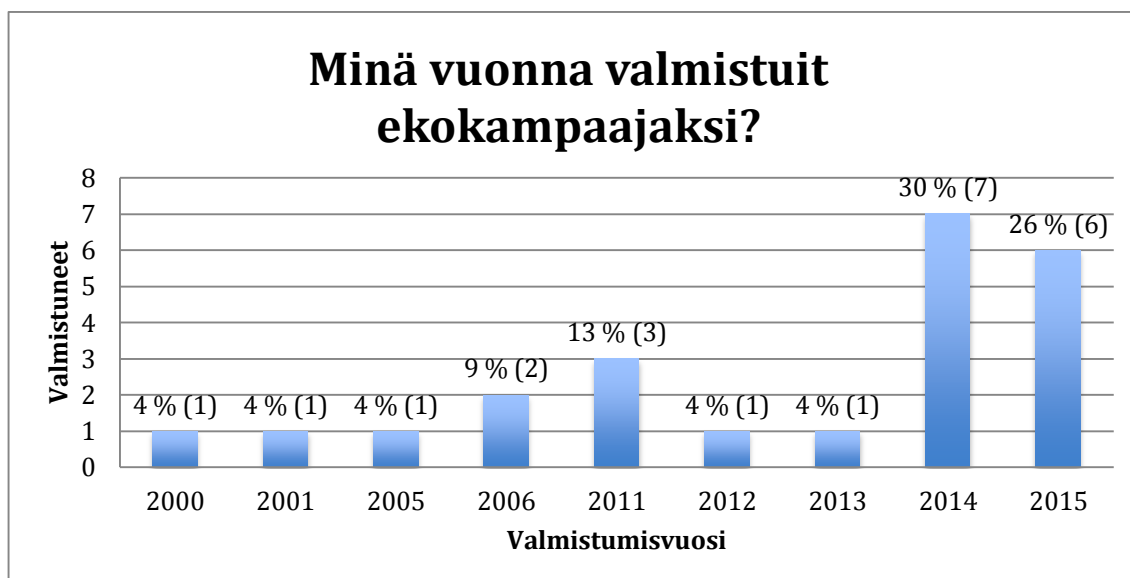
liditeetti (Kananen 2011: 81). Tutkimuksella onnistuttiin selvittämään tutkimusongelmat ja niihin löydettiin kehitysehdotukset.

Kyselyn ensimmäisellä kysymyksellä haluttiin selvittää vastaajien parturi-kampaajaksi valmistumisvuosi. Kuviosta 1 selviää, että parturi-kampaajaksi valmistumisvuosien hajonta on suhteellisen laaja, eli 2-40 vuotta. Keskimäärin kyselyyn vastanneet ovat valmistuneet 17 vuotta sitten.

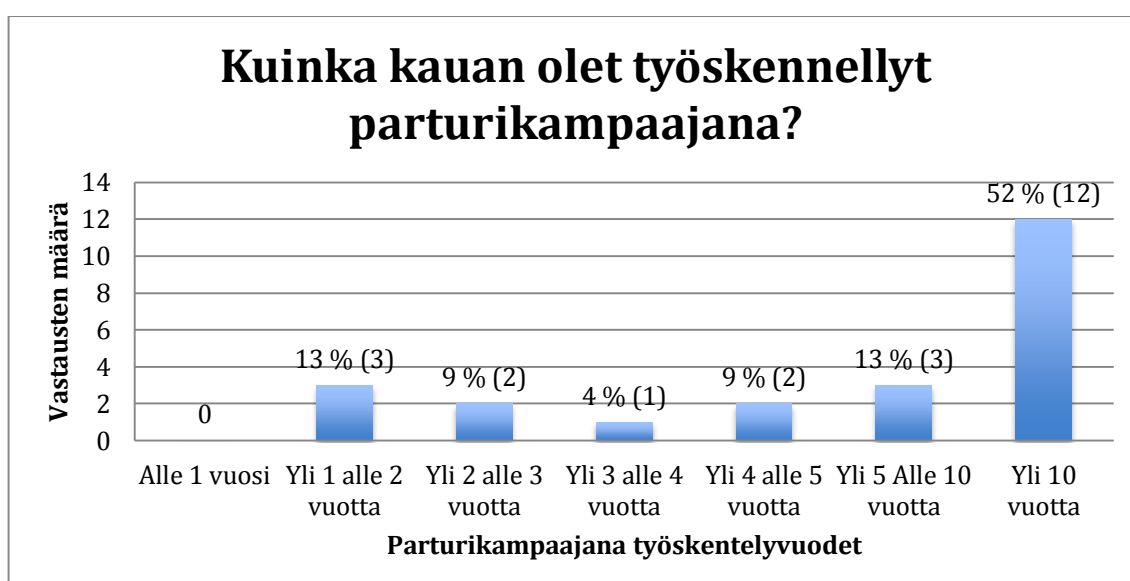
Kuvio 1: Parturi-kampaajaksi valmistumisvuosi

Kyselyn toisella kysymyksellä haluttiin selvittää, milloin parturi-kampaajat ovat valmistuneet ekokampaajaksi. Kuten kuviosta 2 selviää, vastanneet ovat valmistuneet ekokampaajiksi suhteellisen lyhyen aikaa sitten. Vastaajista reilu puolet (56 %) on valmistunut vuosina 2014 ja 2015. Vuosina 2006-2013 valmistuneita ekokampaajia vastasi kyselyyn 30 %. Yli kymmen vuotta sitten valmistuneita vastasi kyselyyn 13 %. Keskimäärin ekokampaajaksi on valmistuttu 3,5 vuotta sitten. Ekokampaajakoulutus on aloitettu vuonna 2001, joten tästä syystä kokemusta ekokampaajana toimimisesta on vielä vähän verrattuna parturi-kampaajana työskentelyyn.

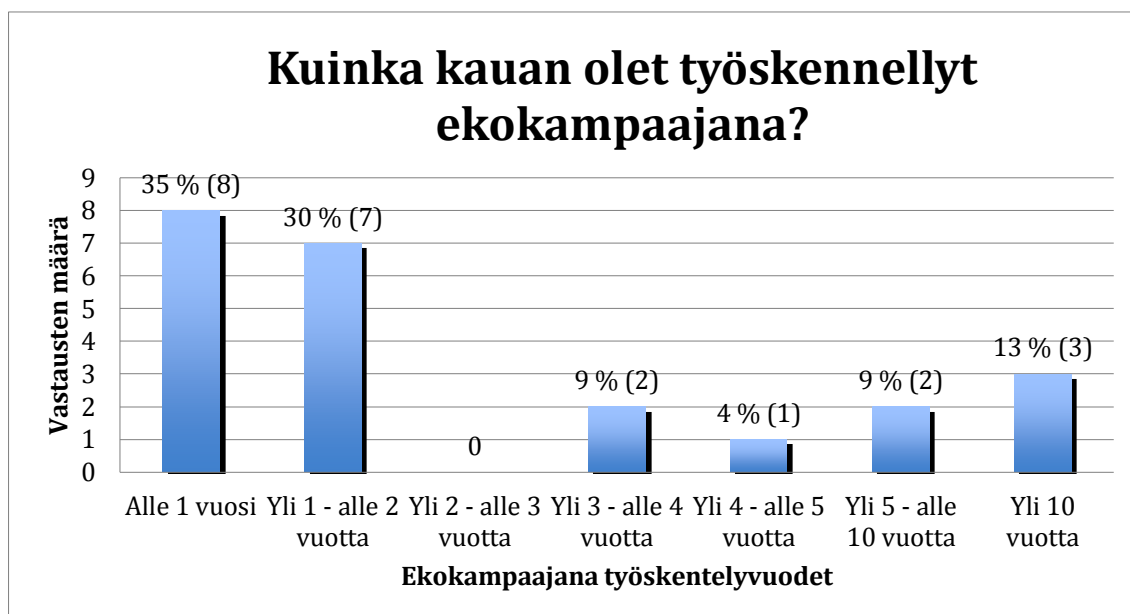
Kuvio 2: Ekokampaajaksi valmistumisvuosi

Kuten kuviosta 3 selviää, puolet kyselyyn vastanneista (52 %) on työskennellyt parturi-kampaajana yli kymmenen vuotta. 13 % vastanneista on työskennellyt parturi-kampaajana yli 5 vuotta mutta alle 10 vuotta eli 35 % 1-5 vuotta.

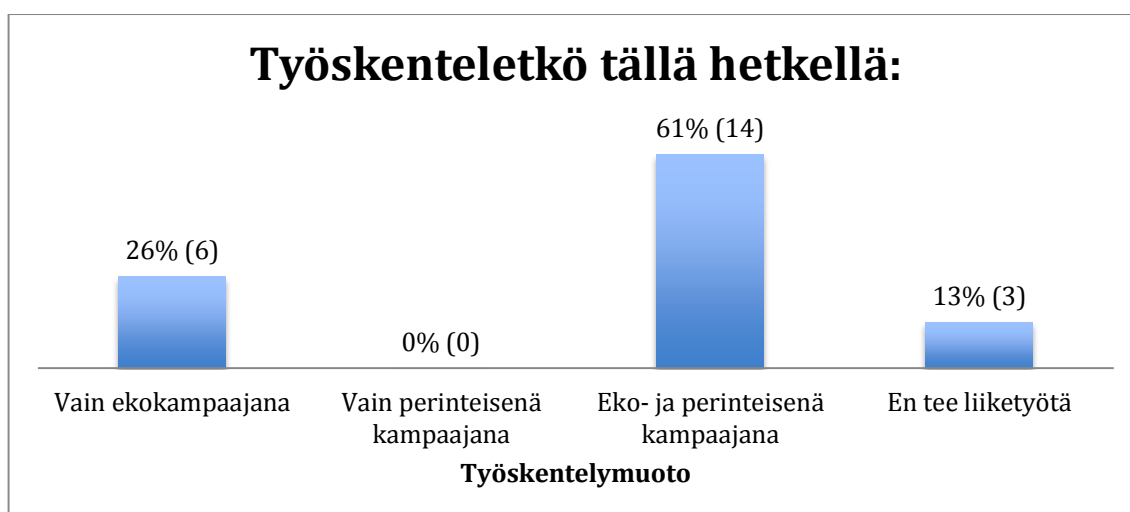
Kuvio 3: Parturi-kampaajana työskentelyaika

Kuvio 4 havainnollistaa frekvenssein, kuinka kauan vastaajat ovat työskennelleet ekokampaajana alalla. Suurin osa vastaajista eli 65 % on työskennellyt ekokampaajana alle 2 vuotta. Noin kolmannes (35 %) vastanneista on työskennellyt ekokampaajana yli 3 vuotta. Ekokampaajakoulutusta on järjestetty Suomessa vasta vuodesta 2001 alkaen, mikä selittää lyhyen ekokampaajauran.

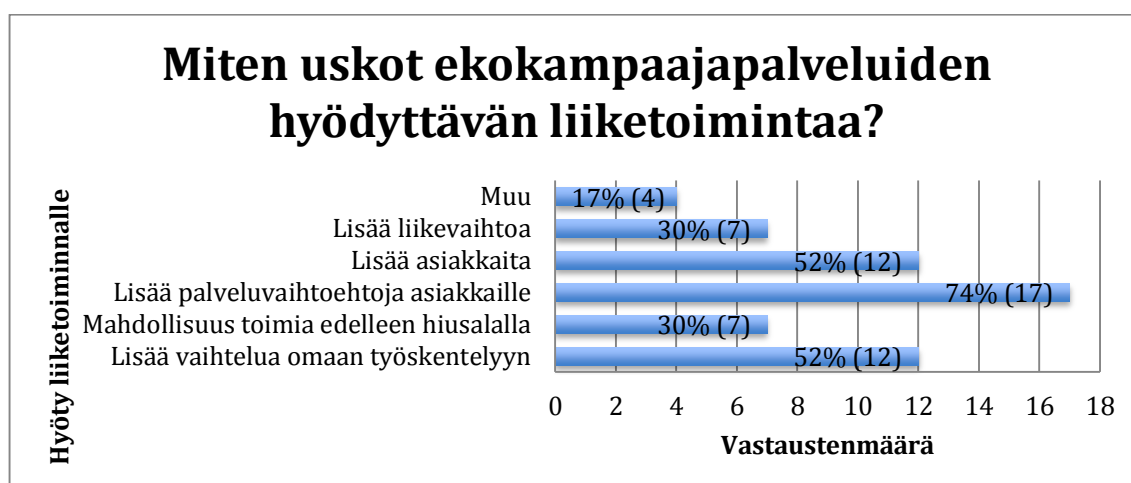
Kuvio 4: Ekokampaajana työskentelyaika

Kuvio 5 havainnollistaa vastaajien tämän hetkisen työskentelymuodon. Vastaajista 61 % kertoo työskentelevänsä sekä ekokampaajana että perinteisenä kampaajana. Pelkästään ekokampaajana työskentelee noin neljäsosa (26 %) vastaajista ja 13 % ei työskentele liiketyössä lainkaan. Kuten luvussa 5 mainittiin, on luonnonkosmetiikkamarkkinoiden kasvu lisännyt myös ekologisten palveluiden kysyntää. Parturikampaajat ovatkin ottaneet perinteisten kampaamopalveluiden ohelle tai tilalle luonnonmukaiset ekokampaamopalvelut. Kuviosta 6 nähdään vielä tarkemmin, kuinka ekokampaajapalvelut ovat hyödyttäneet ekokampaajien liiketoimintaa.

Kuvio 5: Työskentelymuoto

Kuvio 6 havainnollistaa frekvenssein, miten ekokampaajapalvelut ovat hyödyttäneet parturikampaajan liiketoimintaa. Vastaajien oli mahdollista valita useampi kuin yksi vastausvaihtoehto. Suurimmaksi hyödyksi koettiin ”lisää palveluvaihtoehtoja asiakkaille”, jonka valitsi suurin osa vastaajista. Toiseksi suurimmat frekvenssit ovat ”lisää asiakkaita” ja ”lisää vaihtelua omaan työskentelyyn” vastausvaihtoehtoissa. Kolmanneksi suurimmiksi hyödyiksi koettiin ”mahdollisuus toimia edelleen hiusalalla” ja ”lisää liikevaihtoa”. Kysymykseen haluttiin lisätä kohta muu, jotta saataisiin myös ne vastaukset, joita ei etukäteen osattu arvioida. Muita syitä tarjota ekokampaajapalveluita oli mahdollisuus tarjota asiakkaalle kokonaisvaltaista hoitoa, raikkaampi ilma liikkeessä sekä kemikaaleille allergisoitumisen minimointi. Myös erikoistuminen koettiin yhdeksi kilpailuvalteista. Kuviosta 6 voidaan päätellä, että palvelun tarjoajat haluavat vastata kuluttajien toiveisiin ekologisista palveluista.

Kuvio 6: Ekokampaajapalveluiden hyöty liiketoiminnalle. N=59

Kaikki kyselyyn vastanneet ekokampaajat tarjoavat työssään myös kasvivärjäyksiä. Avoimella kysymyksellä ”Minkälaisia raaka-aineita käytät kasvivärjäyksissä ja mitkä ovat yleisimpiä reseptejä kasvivärjäyksissä?” haluttiin selvittää kasvivärjäyksessä yleisimmin käytetyt raaka-aineet ja seokset. Suurin osa vastaajista käyttää työssään kosmetiikan raaka-ainetoimittajien valmiita kasvijauheseoksia, jotka sekoitetaan veteen. Tämän lisäksi henna, indigo ja cassia ovat kasvivärjäyksessä usein käytettyjä väriaineita. Veden lisäksi värejä sekoitetaan yrttiliemeen, jolloin yrtit valikoituvat asiakkaan värin ja hoitotarpeen mukaan. Yrttiliemissä käytetään muun muassa nokkosta, kehäkukkaa, saksanpähkinää, sitruunaa, kamomillaa, raparperinjuurta ja salviaa. Jokainen sekoitus suunnitellaan ja valmistetaan henkilökohtaisesti asiakkaalle ja yrttien tarkoitus on parantaa värin lopputulosta.

Kuviosta 7 selviää ostopaikat, joista kasvivärjäykseen käytetyt raaka-aineet pääasiassa hankitaan. Kysymyksessä oli mahdollista valita useampi kuin yksi vaihtoehto. Eniten vastaajat tilaavat raaka-aineita luonnonkosmetiikkaa ja kasvivärejä toimittavilta maahantuojilta. Toisek-

si eniten raaka-aineita hankitaan tekstiilivärien toimittajilta. Kaksi kyselyyn vastannutta hankkii raaka-aineet kasvivirusvärjäykseen luonnosta tai elintarviketoimittajilta.

Kuvio 7: Kasvivärien raaka-aineiden hankintapaikka. N=37

Kysyttäessä onko ekokampaajalla itsellä tai hänen asiakkaallaan ilmennyt herkistymisiä heidän toimiessaan kasvivärien kanssa, suurin osa vastaajista (83%) vastasi kieltävästi. Allergisoitumisia joko itsellään tai asiakkaallaan oli kohdannut työssään 17 % vastaajista. (Kuvio 8.)

Kuvio 8: Allergisoituminen kasviväreille. N=23

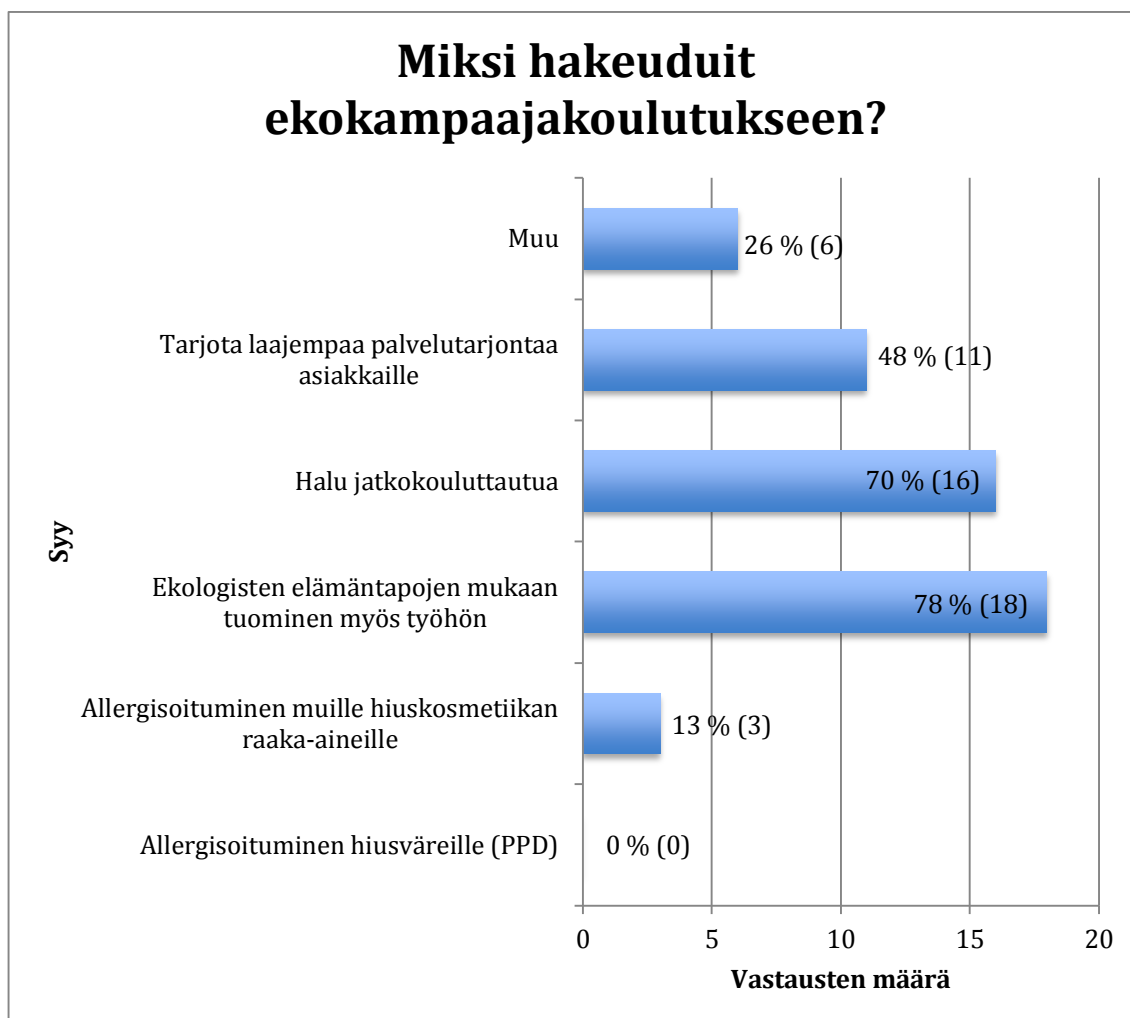
Kuten luvussa 5.2 mainittiin, allergiset reaktiot voivat olla joko välittömiä tai viivästyneitä. Välittömät reaktiot ilmenevät muutamassa minuutissa ja viivästyneet reaktiot alkavat tuntien kuluessa. Mikäli asiakkaalla ilmenee viivästynyt allerginen reaktio, joka on ilmennyt vasta ko-

tona, ei hän välttämättä ole ilmoittanut tästä kampaajalle. Tämä tulee ottaa myös huomioon tuloksia arvioitaessa. Prosentteja tarkasteltaessa on myös otettava huomioon, että kasvivärejä on käytetty vielä suhteellisen vähän aikaa asiakastyössä. Ajan kuluessa myös allergioiden määrä saattaa lisääntyä.

Allergisoitumiskysymyksen jälkeen esitetyllä lisäkysymyksellä: *”Mikäli vastasit kyllä, niin montako allergiatapausta kohdallesi on sattunut?”* selvitetään, montako allergiatapausta ekokampaajalla on sattunut kohdalle. Kolme ekokampaajaa on havainnut yhden allergiatapauksen ja yhdelle ekokampaajalle on sattunut kohdalle kaksi allergiatapausta.

Avoimella kysymyksellä *”Mikä on henkilökohtainen suhtautumisesi ekologisiin kasviväreihin?”* haluttiin selvittää ekokampaajien yleisiä mielipiteitä kasviväreihin liittyen. Vastausten joukosta toivottiin löytyvän myös ajatuksia kasvivärien vahvuuksiin sekä heikkouksiin. Kyselyn vastausten perusteella ekokampaajat kokevat kasvivärit useimmiten positiivisina. Kasvivärit mahdollistavat hiuksien värjäämisen myös allergisoituneille ja tuoksuherkille kuluttajille sekä kampaajille. Luonnonmukaisuus on nouseva trendi, ja kasvivärit koetaan hyvänä ja ekologise-
na vaihtoehtona synteettisille hiusväreille. Ne eivät myöskään kuormita luontoa yhtä paljon kuin synteettiset hiusvärit. Lisäksi turvallisuuskohdat nousivat useasti esille. Ekokampaajat kokevat, että erilaisten palveluiden tarjoaminen tuo myös vaihtelua omaan työhön. Parturi-kampaajat ovat ammattiryhmä, joilla todetaan työperäisiä allergioita muita ammattiryhmiä enemmän. Kasvivärit mahdollistavat kampaajana työskentelyn allergisoitumisen jälkeenkin. Kiireettömyys ja kokonaisvaltainen hoitaminen nousi myös yhdeksi tekijäksi miksi kasvivärejä tehdään.

Kuvio 9 selvittää ekokampaajakoulutukseen hakeutumisen syyt. Vastaajien oli mahdollista valita useampi kuin yksi vastausvaihtoehto. Päällimmäinen syy hakeutua koulutukseen oli ekologisten elämäntapojen mukaan tuominen myös työhön. Tämän vaihtoehdon oli valinnut 78 % tutkimukseen osallistuneista vastaajista. Toiseksi suurin syy oli halu jatkokoulututtua lisää ja halu tarjota asiakkaille laajempaa palvelutarjontaa. Allergisoitumisen vuoksi ei kukaan tutkimukseen vastanneista ollut hakeutunut ekokampaajakoulutukseen. Muita syitä oli halu vähentää kemikaalikuormaa sekä itsellä että asiakkailla.

Kuvio 9: Ekokampaajakoulutukseen hakeutumisen syyt. N=54

Opinnäytetyön tarkoituksena oli myös kehittää ekokampaajakoulutusta. Kyselyn avulla haluttiin selvittää ekokampaajien kehitysehdotukset koulutukseen liittyen avoimella kysymyksellä ”Miten ekokampaajakoulutusta pitäisi mielestäsi kehittää?”. Vastaajat toivoivat saavansa enemmän koulutusta esimerkiksi ekologisista materiaaleista, allergioista ja kosmetiikkatuotteiden ainesosista. Jatkokoulutukselle koettiin olevan tarvetta, joka syventäisi tietoja raaka-aineisiin, lainsäädäntöön ja markkinointiin liittyen. Ekokampaajakoulutusta toivottiin myös osaksi parturi-kampaajatutkintoa.

Tutkimus selvitti myös kyselyyn vastanneiden kokemat ristiriidat ekokampaajana toimimisessa. Ekokampaajat kokivat suurimpana ristiriitana alalla toimimisen lainsäädännönpuutteissa. Vuonna 2013 voimaan tullut EU:n kosmetiikka-asetus 1223/2009 kielsi ruoka-aineiden käytön kosmeettiseen käyttöön. Ennen EU:n kosmetiikka-asetusta kosmetiikkaa sääteli kosmetiikka-direktiivi 76/768/ETY. Keskeisimmät muutokset uudessa 1223/2009 kosmetiikka-asetuksessa liittyvät vastuuhenkilön ja jakelijan velvollisuuksiin, ilmoitusmenettelyyn, tuotetietoihin, turvallisuusselvitykseen ja turvallisuusarvioinnin tekijään, CMR -aineisiin ja nano-materiaaleihin.

Tätä ennen ekokampaajat ovat saaneet käyttää kasvivärjäykseen muun muassa erilaisia yrtiliemiä, joilla on saatu parannettua värien lopputulosta. Muita ekokampaajien kokemia haasteita alalla työskennellessään olivat tiedon puute esimerkiksi allergioista ja raaka-aineiden sopimisesta kemiallisesti yhteen.

Edelliseen kysymykseen liittyen, kyselyn avulla haluttiin selvittää, kuinka vastaajat kehittäisivät ekokampaajatoimintaa. Toiminnan kehittämistä kohtaan mielenkiinto oli erittäin suurta. Ekokampaajille toivottiin lisää näkyvyyttä, joka lisäisi myös kuluttajien tietoutta ekokampaajista ja heidän tarjoamistaan palveluista. Ekokampaajien jatkokouluttaminen ja tietoisuuden lisääminen koettiin tärkeänä osana ekokampaajatoiminnan kehittämistä. Hyvä asia on, että ekokampaajilla on oma yhdistys, joka kehittää toimintaa jatkuvasti.

EU:n kosmetiikka-asetuksen määräykset asettavat tiettyjä vaatimuksia ekokampaajien toiminnalle. Kyselyn viimeisellä kysymyksellä haluttiin selvittää kuinka ekokampaajat haluaisivat kehittää kosmetiikkalainsäädäntöä kasviväreihin liittyen. Osa ekokampaajista toivoisi lainsäädännön piiriin raaka-aineita, jotka ovat turvallisiksi havaittu myös sisäisesti nautittuna. Osa oli sitä mieltä, että lainsäädäntöä ei tulisi muuttaa ja ekokampaajien tietoisuuteen tulisi tuoda tietoa, miksi ruoka-aineita ei tulisi käyttää hiustenvärjäämiseen.

Ekokampaajatoimintaan lähdetään sydämellä mukaan ja ekologisuus on usein kokonaisvaltaista elämän jokaisella osa-alueella. Ekokampaajapalveluiden tarjoaminen tuo vaihtelua kampaajan omaan työhön ja tarjoaa kuluttajille vaihtoehtoisia palveluita. Ekologisuus on nouseva trendi ja todennäköisesti myös ekologisten palveluiden kysyntä tulee tulevaisuudessa kasvamaan. Ekokampaajat ja heidän tarjoamat palvelut kuten kasvivärjäys on vielä suhteellisen uusi ilmiö ja toiminnan kehittämiseen tarvitaan vielä lisää tutkimuksia.

9.2 Johtopäätökset tutkimuksesta

Ennakko-oletuksena oli, että ekokampaajat kokevat elintarvikkeiden käyttökiellon kosmeettisissa valmisteissa suurimpana haasteena toimiessaan ekokampaajana. Oletuksena oli, että lainsäädännöstä huolimatta ekokampaajat käyttävät kasvivärjäyksissä myös elintarvikkeiksi luokiteltuja raaka-aineita, jotka eivät kuulu kosmetiikkalainsäädännön piiriin. Tuloksia analysoitaessa havaittiin, että ennakko-oletus osoittautui oikeaksi.

Saatujen tutkimustulosten perusteella voidaan sanoa, että lähiluonnosta saatavat luonnon raaka-aineet toivottaisiin sallittaviksi kosmeettiseen käyttöön. Lainsäädännön vaatimuksien muuttaminen on kuitenkin työläs ja pitkä prosessi. Elintarvikkeiden tuominen kosmetiikkalainsäädännön piiriin vaatii vielä paljon tausta- ja tutkimustyötä. Mahdollisesti tulevaisuudessa tähän löydetään kaikkia osapuolia tyydyttävä ratkaisu. Kasviväreillä värjääminen tulee toden-

näköisesti tulevaisuudessa kasvamaan ja kotimaisten luonnon raaka-aineiden hyödyntämistä kasvivärjäyksissä tulisi selvittää. Myös värjäysmenetelmästä tulisi saada mahdollisimman turvallinen kuluttajille.

Tulosten pohjalta ekokampaajien mielestä yksi tärkeimmistä tekijöistä ekokampaaja-alan kehittymisessä on tiedon lisääminen luonnonraaka-aineista. Tutkimustuloksilla on yhteneväisyyksiä Partasen (2013) tutkimuksen kanssa, jonka tuloksista kävi ilmi, että kampaajat tarvitsevat lisää tietoa luonnon raaka-aineista. Kasvien ja luonnonraaka-aineiden tutkimukseen tulisi panostaa, jolloin tieto ja osaaminen pohjautuisivat tutkittuun tietoon. palveluntarjoaja on vastuussa käyttämistään ja myymistään tuotteista, joten hänellä on velvollisuus olla tietoinen niiden turvallisuudesta ja lainalaisuudesta. Hänellä on myös oltava oikeaa tietoa riittävässä määrin tuotteista ja niihin mahdollisesti liittyvistä riskeistä.

Suurin osa ekokampaajista toivoisi enemmän näkyvyyttä ekokampaajatoiminnalle. Kuluttajien tietoisuuteen tulisi tuoda totuudenmukaista tietoa ekokampaajien tarjoamista palveluista. Tietoa voisi jakaa esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, blogeissa ja lehdissä. Kuluttajien tietoisuus ympäristöasioista on lisääntynyt, jonka seurauksena ekokampaajayrittäjyys tulee tulevaisuudessa kasvamaan.

Tutkimuksen kannalta tärkein tieto oli saada selville ekokampaajakoulutuksen kehityskohteet. Koulutukseen toivottiin lisää syventäviä opintoja, joilla ekokampaajien tietotaitoa saataisiin lisättyä. Suurin kiinnostus lisäkoulutuksesta kohdistui luonnon raaka-aineisiin ja allergioihin. Ekologisuuden kasvaessa trendinä tulisi ekokampaajakoulutusta markkinoida enemmän parturikampaajaopiskelijoille. Vastanneiden näkemykset ja mielipiteet alan tämän hetkiseen tilanteeseen ovat erittäin tärkeitä ja auttavat kehittämään alaa eteenpäin.

10 Osaamis- ja kehittämistarpeet ekokampaajakoulutuksessa ja -alalla

Ekokampaajatoiminnan kehittäminen alkaa kehityskohteiden tiedostamisesta. Ekokampaajien tietoisuutta kosmetiikkalainsäädännön asettamista velvoitteista ja kosmeettisen tuotteen valmistajan vastuuhenkilön vastuista tulisi lisätä. Ekokampaajakoulutukseen olisi mahdollista lisätä kosmetiikanlainsäädännön opetusta. Kuten jo aikaisemmin todettiin, kasvivärit voivat allergisoida asiakkaita ja ekokampaajia. Tämän vuoksi tietoisuutta allergioiden synnystä ja eri kasvien aiheuttamista mahdollisista allergioista tulisi lisätä ekokampaajakoulutukseen. Ehdotamme lisäksi kasviväriaineiden lisäämistä Helsingin Allergia- ja Astmayhdistyksen ylläpitämään allergiaportaaliin.

Ekokampaajatoiminnan kehittämiseksi tulisi lisätä ekokampaajien tuotetietoutta kasviväri- ja raaka-aineiden toiminnasta ja vaikutuksista kosmeettisessa käytössä. Yksittäisten kasvivärien

toimintaa tulisi tutkia lisää, jotta raaka-aineiden yhteisvaikutuksia sekä kasvivärien lopputuloksia olisi mahdollista arvioida. Työelämän vaatimat osaamiskombinaatiot tulisi huomioida ekokampaajakoulutuksessa. Ekokampaajan työ on kokonaisvaltaista kauneuden hoitamista, jossa yhdistyvät hiusalan ammatillinen osaaminen sekä vuorovaikutus- ja liiketoimintaosaaminen. Ekokampaajakoulutus on parturi-kampaajille tarjottava jatkokoulutusvaihtoehto, jossa tulee ottaa huomioon ekokampaajatoiminnan eri osa-alueet.

11 Päätelmät

Suomella olisi mahdollisuudet kehittää kosmeettisten raaka-aineiden tuotantoa. Suomessa on korkea koulutustaso, joka mahdollistaa uusien teknologioiden ja innovaatioiden synnyn. Lisäksi Suomen laaja pinta-ala ja alhainen asutustiheys antavat hyvät mahdollisuudet kosmetiikan raaka-aineiden kasvattamiseen ja tuotantoon. Mielestämme Suomella olisi hyvät mahdollisuudet korkean jalostusasteen tuotteisiin ja koulutukseen. Suomalaisten raaka-aineiden myötä myös paikallisuus korostuisi ekokampaajatoiminnassa. Kasvipohjaiset raaka-aineet olivat näkyvästi esillä myös kansainvälisillä kosmetiikan raaka-aineiden In Cosmetics -messuilla Barcelonassa keväällä 2015.

Kuluttajat ovat viime vuosina muuttuneet yhä tietoisemmiksi kosmetiikan ja palveluiden käyttäjiksi. Kuluttajien mielikuvat kasvipohjaisista kosmeettisista tuotteista ja luonnollisuuteen pyrkivä trendi lisäävät kysyntää ekologisille palveluvaihtoehdoille. Tämä lisää kysyntää myös ekologisten palveluiden koulutukselle. Koska ekokampaajatoiminta on vielä alussa, ekokampaajilla on työkokemusta kasvivärien käytöstä suhteellisen vähän. Kokemukset perustuvat omiin ja jaettuihin kokemuksiin kasvivärien tuloksista hiuksissa. Kasvivärien tutkimusta tulisi kehittää ja tieteellistä julkaistua tietoa kasvivärien toiminnasta kaivattaisiin lisää. Kasvivärien raaka-aineita olisi mahdollista tutkia lisäämällä monitieteellistä yhteistyötä, jossa kasvien vaikutuksia voitaisiin arvioida mahdollisimman monipuolisesti ja useaa osapuolta hyödyttävästi.

Kasvivärjäykseen liittyvät suurimmat riskit koskevat elintarvikkeiden käyttöä kasvihiusväri-seoksissa. Liiketoimintaan tarkoitetut tuotteet tulisi rekisteröidä kosmeettiseksi valmisteeksi ja niille tulisi olla tehtynä riskinarviointiin perustuva turvallisuusarviointi. Myös tekstiiliteollisuuden värit on tarkoitettu muihin tarkoituksiin kuin kosmeettiseen käyttöön, jolloin niille ei ole tehty kosmeettisen tuotteen turvallisuustestejä. Tällöin tuotetta ei saa käyttää kosmeettiseen tarkoitukseen. Ekokampaajan ei ole mahdollista tämän hetkisen lainsäädännön mukaisesti tehdä turvallisuusarviointia valmiille tuotteelle. Turvallisuusarvioinnin ratkaiseminen järkevällä tavalla olisi kuluttajan edun mukaista. Lisäksi sillä olisi myös positiivinen vaikutus kampaamoalan työllisyyteen (Jalonen 2013). Turvallisuusselvityksien tekemiselle on ehdotettu useita vaihtoehtoja. Raaka-ainehankintaan ja -tutkimukseen perustettaisiin ekokampaajien

yhteinen järjestö, jonka avulla uusia raaka-aineita voidaan löytää ja teettää tarvittavat turvallisuusselvitykset yhteiskustannuksellisesti. Kosmetiikan turvallisuuden arviointiin on ehdotettu menettelyä, jossa yksittäiselle raaka-aineelle tehtyä turvallisuusselvitystä voidaan hyödyntää valmiin tuotteen turvallisuudenarvioinnissa.

SCCS on arvioinut *Indigofera tinctoria* eli indigon käytön turvalliseksi, mikäli indigoa käytetään alle 25 % lopullisesta kasiväriseoksesta. Mikäli tuotetta käytetään enemmän, ei raaka-aineen turvallisuutta voida taata (SCCS 2012:24). Tutkittaessa kasvivärien toiminnallisia ominaisuuksia kosmeettisessa käytössä selvisi, että vain Lawsone, *Indigofera tinctoria*, Beta Vulgaris Root Powder ja *Lawsonia Inermis* ovat luokiteltuja hiusta värjääviksi ainesosiksi kosmeettisessa käytössä. Muut kasvivärien raaka-aineet ovat toiminnallisilta ominaisuuksiltaan muun muassa hiusta ja ihoa hoitavia. Kasvivärien turvallisuudesta ei ole riittävästi tutkimuksia. Kuitenkin kasvivärejä on käytetty vuosisatoja hiusten kaunistamiseen ja tieto värien vaikutuksesta on periytynyt sukupolvelta toiselle. Tilastoja kasvivärien aiheuttamista allergioista ja herkistymistä ei ole, mutta allergioiden lisääntyminen on aina mahdollista tietyn raaka-aineen käytön lisääntyessä.

Kasvivärien toimintaperiaatetta tai lainsäädäntöä koskevaa tietoa ei ole koottu yhteen aiemmin, eikä kasvivärien toimintaperiaatetta koskevaa kirjallisuutta juurikaan ole olemassa. Kasvivärien tutkimuksille olisi kysyntää ja koottua tietoa aiheesta tarvittaisiin lisää. Suomi on edelläkävijä ekokampaajakoulutuksessa ja ekokampaajien tietotaitoa voisi viedä myös muualle Eurooppaan. Lisäksi luonnonkosmetiikka-alan määritteitä ja käsitteitä tulisi yhtenäistää. Eri sertifikaattien yhdistyminen tai sertifikaattien saaminen lainsäädännön piiriin harmonisoisi alaa ja helpottaisi luonnonkosmetiikan tunnistamista ja vaatimusten hahmottamista.

Aihe oli mielenkiintoinen tutkia ja työtä tehdessä saimme paljon oivalluksia aiheeseen liittyen. Vaikka olimme opinnäytetyötä tehdessä paljon, se jätti silti avoimeksi monia kysymyksiä. Jatkotutkimusehdotuksena seuraaviin opinnäytetöihin voisi olla syvällisempi perehtyminen kasvivärien toimintaan. Tutkimuksessa voitaisiin hyödyntää monitieteellistä yhteistyötä, jolloin näkemyksestä saataisiin mahdollisimman laaja. Lisäksi kuluttajille voitaisiin tehdä mielialatutkimus kasviväreihin liittyen ja selvittää, kuinka tunnettuja ekokampaajien palvelut ovat kuluttajien keskuudessa. Ekokampaaja-alan kehittymisen kannalta voitaisiin tutkia, mikä olisi raaka-ainetoimittajien kannalta riittävä ekokampaajamäärä, jotta raaka-aineiden tarjontaa saataisiin kannattavasti lisättyä. Myös ekokampaajakoulutus tarvitsee vielä kehittämistä. Esimerkiksi koulutusmateriaalin työstäminen yhdessä eri asiantuntijoiden kanssa parantaisi koulutuksen tasoa.

Opinnäytetyössä päästiin asetettuun tavoitteeseen ekologisten kasvivärien tuoteturvallisuuden ja lainsäädännön selvittämisessä. Työssä löydettiin tuoteturvallisuuteen vaikuttavat teki-

jät ja onnistuttiin tunnistamaan lainsäädännön ja nykyisen toiminnan väliset ristiriidat. Työn tuloksia voidaan hyödyntää Savon ammatti- ja aikuisopiston ekokampaajakoulutuksen kehittämisessä.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

Chang, Y.I. 2011. Consumer and Formulator of natural cosmetics: Understanding and interacting each other's needs. Teoksessa Dayan, N. ja Kromidas, L. Formulating, packaging, and marketing of natural cosmetic products. Canada: Wiley.

Dweck, A.C. 2011. Formulating Natural Cosmetics: An Encyclopedia of Ingredients. Yhdysvallat: Allured Business Media.

Evans, T & Wicket, R. 2012. Practical Modern Hair Science. Yhdysvallat: Allured Business Media.

Haahtela, T. ja Hannuksela, M. 2007. Allergian perusteet. Teoksessa Haahtela, T., Hannuksela, M., Mäkelä, M., Terho, E.O. Allergia. Jyväskylä : Gummerus Kirjapaino

Kananen, J. 2014. Verkkotutkimus opinnäytetyönä: laadullisen ja määrällisen verkkotutkimuksen opas. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino Oy - Juvenes Print.

Kananen, J. 2008. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Murphy, B.P. 2000. Hair colourants. Teoksessa Butler, H. Poucher's Perfumes, Cosmetics and Sopp, 10th edition. Alankomaat: Kluwer Academic Publishers.

Swift, J. A. 2012. Hair Coloring. Teoksessa practical modern hair science. Yhdysvallat: Allured Publishing Corporation.

Schrader & Domsch 1. 2005. Cosmetology, theory & practice. Volume 1. Germany: Kessler Druck.

Schroeder, W. & RAC. & et al. 2011. Sustainable Cosmetic Product Development. Yhdysvallat: Allured Business Media.

Srinivasan, V. ja Antignac, E. 2011. The safety assessment for plant-derived ingredients in cosmetics. Teoksessa Dayan, N. ja Kromidas, L. Formulating, packaging, and marketing of natural cosmetic products. Yhdysvallat: John Wiley & Sons, Inc.

Sähköiset lähteet

AIAB 2013. Viitattu 1.2.2015. <http://www.aiab.it>

BDIH 2006. Viitattu 1.2.2015. <http://www.kontrollierte-naturkosmetik.de/e/bdih.htm>

Cosmebio.2015. Viitattu 30.4.2015. <http://www.cosmebio.org/en/nos-label.php>

Penning, A.D. for Organic Beauty to Grow to Over \$13 Billion by 2018. Viitattu 12.2.2015. <http://www.cosmeticsandtoiletries.com/formulating/category/natural/Demand-for-Organic-Beauty-to-Grow-to-Over-13-Billion-by-2018-Report-Says-213160491.html#sthash.cEnEhh52.dpuf>

Dweck, A.C. 2002. Natural Ingredients for colouring and styling. International Journal of Cosmetic Science. Volume 24. Issue 5. October 2002. Viitattu 30.4.2015. <http://onlinelibrary.wiley.com.arts.idm.oclc.org/doi/10.1046/j.1467-2494.2002.00148.x/full>

Ecocert. Viitattu 4.9.2014. <http://www.ecocert.com/en>

Ekoyrittäjät ry. Viitattu 22.2.2015. <http://www.ekoyrittajat.fi/ekokampaajat-ekofris%C3%B6r>

Ekoyrittäjät ry. Viitattu 4.9.2014.

<http://www.ekoyrittajat.fi/sites/default/files/Ekokampaaja%20s2013.pdf>

Euroopan komissio 2015a. Viitattu 15.3.2015.

<http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/alerts/main/index.cfm?event=main.listNotifications>

Euroopan komissio 2015b. Viitattu 3.3.2015.

<http://ec.europa.eu/consumers/cosmetics/cosing/>

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1223/2009, viitattu. 20.4.2015.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1425974277705&uri=CELEX:02009R1223-20140829>

Mintel. Viitattu 10.2.2015.

http://academic.mintel.com/sinatra/oxygen_academic/display/id=475946?highlight#hit1

Natrue. Viitattu 14.4.2015. <http://www.natrue.org/certification/>

Partanen, B. 2013. Selvitys. Luonnosta kauneutta - luonnontuotteiden hyödyntämiseen liittyvät osaamistarpeet kauneudenhoitoalalla.

<http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Raportteja103.pdf>

Pro luonnonkosmetiikka ry. Viitattu 29.8.2014.

<http://www.luonnonkosmetiikka.fi/luonnonkosmetiikka/luonnonkosmetiikan-saately/>

Penttilä, M. Savon koulutuskuntayhtymä. 2014. Viitattu 10.4.2015.

http://www.sakky.fi/fi/Kuntayhtyma/esittely/_layouts/mobile/dispform.aspx?List=21c7fdb7-98c4-4764-8462-403e56b68473&View=c34d2068-857f-450c-9152-30d578a00da7&ID=1

Räisänen, R. Väitöskirja. Anthraquinones from the Fungus *Dermocybe sanguinea* as Textile Dyes. 2009.

<http://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/20041/anthraqu.pdf?sequence=2>

SCCS. 2012. SCCS/1439/11 Opinion on Indigofera tinctoria. Viitattu 30.4.2015.

http://ec.europa.eu/health/scientific_committees/consumer_safety/docs/sccs_o_110.pdf

Soil Association. Viitattu 14.4.2015.

<http://www.soilassociation.org/aboutus/whatwedo>

Teknokemia. Viitattu 28.8.2014.

http://www.teknokemia.fi/fin/kosmetiikka/kosmetiikan_puheenaiheita/luonnonkosmetiikka/

Yle. 2005. Viitattu 10.3.2015.

<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/03/02/varia-hiuksiin-myrkky-uhmaten-kasikirjoitus>

Julkaisemattomat lähteet

Jalonen, A. 2013. Ekokampaamot - kansanedustajan kysymys ja ministerin vastaus. Kirjallinen kysymys 1057/2013 vp. Ekokampaamojen toiminnan haasteet ja kehittäminen.

Kemppainen, H. Savon ammatti- ja aikuisopiston kauneudenhoitoalan koulutuspäällikön haastattelu. 3.10.2014. Savon ammatti- ja aikuisopisto. Kuopio

Kousa, P. Farmaseutti, estenomi, kemian ja biologian opettaja (FT). Haastattelu. 27.11.2014 Helsinki

Kurimo, R. Laurea-ammattikorkeakoulun lehtorin (FM) haastattelu. 16.4.2015. Espanja, Barcelona.

Laine, M. Allergia- ja astmaliiton kosmetiikkaneuvojan sähköpostitse toteutettu kyselytutkimus. Syksy 2014. Helsingin allergia- ja astmaliitto. Helsinki.

Loikkanen, J. Ylitarkastajan sähköpostitse toteutettu kyselytutkimus. Syksy 2014 ja kevät 2015. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Helsinki.

Mether, M. Ekokampaajakoulutuksen Suomeen tuoja, ekokampaajaopettaja ja Suomen Ekoyrittäjät ry:n hallituksen jäsenen haastattelu. 4.10.2014. Savon ammatti- ja aikuisopisto. Kuopio.

Kuvat

Kuva 1: Kasvivärioseos.....	11
Kuva 2: Kasviväriin levitys asiakkaalle	13
Kuva 3: Viittaus valmisteeseen liitettyihin tai kiinnitettyihin tietoihin.....	17
Kuva 4: Säilyvyysaika avaamisen jälkeen.....	17
Kuva 5: Vähimmäissäilyvyysaika.....	17

Kuviot

Kuvio 1: Parturi-kampaajaksi valmistumisvuosi	32
Kuvio 2: Ekokampaajaksi valmistumisvuosi.....	33
Kuvio 3: Parturi-kampaajana työskentelyaika	33
Kuvio 4: Ekokampaajana työskentelyaika	34
Kuvio 5: Työskentely muoto.....	34
Kuvio 6: Ekokampaajapalveluiden hyöty liiketoiminnalle	35
Kuvio 7: Kasvivärien raaka-aineiden hankintapaikka	36
Kuvio 8: Allergisoituminen kasviväreille	36
Kuvio 9: Ekokampaajakoulutukseen hakeutumisen syyt	38

Liitteet

Liite 1: Kasviväriaineet (Euroopan komissio 2015b).	50
Liite 2: Turvallisuusselvitys	57
Liite 3: Perustelut ekokampaajille toteutetun kyselyn kysymyksistä ja tavoitteista	59
Liite 4: Kyselyn yhteydessä ekokampaajille lähetetty saatekirje	61
Liite 5: Ekokampaajille toteutettu kysely	62

Liite 1: Kasviväriaineet (Euroopan komissio 2015b).

Nimi	Funktio	Eur.Name	Kemial- li- nen/IUP AC nimi	Rajoi- tukset	INN nimi	Lisätietoa	Cas #	EC #	Opinions	Ident- tinen aine
Acacia Concinna Fruit Powder	Hiusta hoitava					Acacia Concinna hedelmä jauhe valmistetaan kuivatusta ja jauhetusta shikakai hedel- mästä, Acacia concinna, Le- guminosae	202148- 87-6			
Alcohol	Antivaahtoava, antimikrobinen, kutistava aine, naamioiva, liu- otin, viskositeetin säättäjä	Alcohol- um / et- hanolum			Ethanol	Alkoholi	64-17-5	200- 578-6		
Algin	Sitova, peiteaine, viskositeetin sää- ttäjä	Natrii alginas	Alginic acid, sodium salt		Sodium alginate	Algiinihappo	005-38- 3 / 57606- 04-9			
Aqua (Water)	Liuotin	Aqua				Vesi	7732- 18-5	231- 791-2		
Arctium Lappa Seed Oil	Emolientti, ihoa hoitava					Arctium Lappa siemenöljy on saadaan isotakiaiskasvista Burdock, Arctium lappa L., Asteraceae	84012- 13-5 / 129893- 25-0	281- 658-8 / -		
Azadirachta Indica	Ihoa hoitava					Neempuu	84696- 25-3	283- 644-7		
Bacopa Monniera (Brahmi)	Ihoa hoitava					Bacopa Monniera lehtijauhe saadaan pikkubakopan, eli pikkurasvlehden maalehdis- tä, Bacopa monniera L., Scrophulariaceae	93164- 89-7	296- 871-1		
Bentonite	Imukykyinen, ko- koava, emulsioa stabilisoiva, visko-	Bentoni- tum		IV/119		Bentoniitti. Kolloidinen savi. Koostuu pääasiassa montmo- rilloniitin (CI 77004)	1302- 78-9	215- 108-5		

	siteetin kontrol-loija									
Beta Vulgaris (Beet) Root Extract	Ihoa hoitava					Beta Vulgaris juuriekstrakti saadaan sokerijuurikkaasta Beta vulgaris L., Chenopodiaceae	89957-89-1 / 89957-90-4	289-610-8 / 289-611-3		
Beta Vulgaris (Beet) Root Powder	Antioksidantti, sitova, hiusta värjäävä					Beta Vulgaris juurijauhe saadaan kuivatusta ja jauhetusta sokerijuurikkaasta, Beta vulgaris L., Chenopodiaceae	89957-89-1	289-610-8		
Betaine	Antistaattinen, hiusta hoitava, humektantti, ihoa hoitava, visko-siteetin kontrol-loija		Meth-anamini-um, 1-carboxy-N,N,N-trime-thyl-, hydroxide, inner salt			Aminohappo	107-43-7	203-490-6		
Betula Alba Leaf Extract	Supistava, puhdistava, peiteaine, ihoa rauhoittava, tonic-vesi					Betula Alba lehtiekstrakti saadaan hieskoivunlehdistä, Betula alba L., Betulaceae	84012-15-7	281-660-9		
Cassia Auriculata Leaf Powder	Ihoa hoitava					Cassia Auriculata lehtijauhe saadaan kuivatuista ja jauhetuista Cassia auriculata L., Leguminosae lehdistä	97593-53-8	307-359-5		
Centella Asiatica	Hiusta hoitava					Centella Asiatica lehti-/varsijauhe saadaan kuivatuista ja jauhetuista rohtosammakonputkikasvista, Centella asiatica; Apiaceae.	84696-21-9	283-640-5		
Cetearyl Alcohol	Emolientti, emulgaattori, emulsion	Alcohol cetylicus				16-18 hiiltä sisältäviä alkoholeja	67762-27-0 /	267-008-6		

	stabilisoija, vaahdon parantaja, opalisoija, pinta-aktiivinenaine, viskositeetin kontrolloija	et stearyllicus					8005-44-5	/ -		
Coco Glucoside	Hiusta hoitava, ihoa hoitava					Palmuydin/ Coco glukosidi on saadaan palmuytimen ja Kernel hapon kondensaatioreaktiosta				
Coffea Arabica (Coffee) Seed Powder	Hioma-aine					Arabica kahvi jauhe valmistetaan kuivatusta ja jauhetusta kahvikasvista, Coffea arabica L., Rubiaceae	84650-00-0	283-481-1		
Curcuma Longa (Curcuma) Root Powder	Ihoa hoitava					Kurkuma jauhe valmistetaan kuivatusta ja jauhetusta kurkumasta, Curcuma longa, Zingiberaceae	84775-52-0	283-882-1		
Eclipta Alba	Euroopan komission tietokannasta ei löydy tietoa									
Eclipta Prostrata Leaf Powder	Ihoa hoitava					Eclipta Prostrata lehti jauhe saadaan kuivatuista kasvin lehdistä Eclipta prostrata L., Compositae	93165-22-1	296-907-6		
Emblica Officinalis (Amla)	Ihoa hoitava					Emblica Officinalis hedelmä ainesosa, eli intian karviaismarjasta hedelmästä saatava raaka-aine Emblica officinalis, Euphorbiaceae	90028-28-7	289-817-3		
Emblica Officinalis Fruit Powder	Hiusta hoitava					Emblica Officinalis hedelmä jauhe saadaan kuivatuista ja jauhetuista Intian karviaismarjoista, Emblica officinalis, Euphorbiaceae	90028-28-7	289-817-3		

Glycerin	Denaturantti, hiusta hoitava, humektantti, peiteaine, hajuste, ihoa suojaava, viskositeettia säätelevä	Glycerolum	Glycerol		Glycerol		56-81-5	200-289-5		
Glyceryl Citrate/Lactate/Linoleate/Oleate	Emulgaattori					Octadeceneoichappo, sekaesterit glyserolin kanssa, 9,12 - oktadekadienihapon, 2 - hydroksi - 1,2,3 - propaanitri-karboksylihappo ja 2 - hydroksipropaanihappoa				
Hibiscus Sabdariffa Flower Powder	Hioma-aine					Hibiscus Sabdariffa kukkajauhe saadaan Hibiscus sabdariffa L., Malvaceae kukista	84775-96-2	283-920-7		
Hydrolyzed Wheat Protein	Antistaattinen, hiusta hoitava, ihoa hoitava					Proteiinihydrolysaatti, vehnäalkio. Aine saadaan hapan, emäs tai entsymaattisella hydrolyysillä vehnänalkiosta, joka muodostuu pääasiassa aminohapoista, peptideistä ja proteiineista. Voi sisältää epäpuhtauksia, jotka koostuu hiilihydraateista ja rasvoista sekä pienemmistä määristä sekalaisia biologista alkuperää olevia orgaanisia aineita.	94350-06-8 / 222400-28-4 / 70084-87-6	305-225-0 / - / -		
Indigofera Argentea (Indigo) Leaf Powder	-					Indigofera Argentea lehtijauhe saadaan kuivatuista ja jauhetuista indigokasvin lehdistä L., Leguminosae	90045-86-6	289-951-2		
Jatropha Glandulifera (Jatropha)/Impatiens Glandulifera	Ihoa hoitava, ihoa suojaava					Impatiens Glandulifera kukkaekstrakti saadaan jättipalsamikasvista, Balsaminaceae.				

Flower Extract										
Juglans Regia (Walnut) Shell Powder	Hioma-aine					Juglans Regia kuorijauhe saadaan saksanpähkinän kuivastusta jauhetusta kuoresta Juglans regia L., Juglandaceae	84012-43-1	281-688-1		
Krameria Triandra Root Extract	Ihoa hoitava					Krameria Triandra juuri ekstrakti saadaan Rhatanykasvin juurista, Krameria triandra, Krameriaceae	84775-95-1	283-919-1		
Lawsonia Inermis (Henna) Lawsone	Hiusta värjäävä, peiteaine, hiusta hoitava, täyteaine, ihoa hoitava		2-Hydroxy-1,4-napht-hoquinone			Lawsonia Inermis kukka/hedelmä/lehti ekstrakti saadaan Hennan, Lawsonia inermis L., Lythraceae kukista, hedelmistä ja lehdistä (CI 75480)	84988-66-9 83-72-7 / 84988-66-9	284-854-1 201-496-3	Opinion on Lawsonia Inermis (Henna) C169 1511/13	
Limonene	Deodorantti, hajuste, liuotin		1-Methyl-4-Isopropenylcyclohexene; dipentene	III/88 , III/167, III/168			138-86-3	205-341-0/931 -893-3		d-Limonene (CAS No 5989-27-5)
Melia Azadirachta Leaf Powder	Ihoa hoitava					Melia Azadirachta lehtijauhe saadaan kuivatuista Melia azadirachta, Meliaceae -kasvin lehdistä				
Indigofera Tinctoria (Indigo)	Naavioiva, tonic-vesi					Indigofera Tinctoria valmistetaan kuivatuista ja murskatuista Indigon lehdistä, Indigofera tinctoria L., Leguminosae	84775-63-3	283-892-6		

Parfum (Essential Oil)	Deodorantti, peiteaine, hajuste					Hajusteita ja aromaattisia koostumuksia, sekä niiden raaka-aineita				
PCA Ethyl Cocoyl Arginate	Antistaattinen, kosteuttava, pinta-aktiivinenaine		dl-Proline, 5-oxo-, compound with N(2)-2-coco acyl-L-arginine ethyl ester			PCA Ethyl Cocoyl Arginateon suola, joka saadaan PCA:sta ja etyyli cocoyl arginatesta	95370-65-3	305-928-2		
Red Kaolinite/Red Clay	Imukykyinen, sitova, kokoava, ihoa hoitava ja viskositeettia kontrolloiva					Red Clay, eli punainen savi on ryhmä kerrossilikaattimine-raaleja tuotetaan kemiallisessa ja fysikaalisessa kation-rappeutumisessa. Se koostuu pääasiassa vaihtelevista määristä hydratoitua piidioksidia ja alumiinioksidia, sekä on tunnettu pienestä alle 2 mikrometriä olevasta hiukkas-koosta				
Rheum Undulatum (Rhubarb) Root Powder	Kutistava aine, emolientti, ihoa hoitava, tonic-vesi					Rheum Undulatum juuri/korsi/varsin ekstrakti on ekstrakti raparperin juurista, varsista ja korsista, Rheum undulatum L., Polygonaceae	90106-31-3 / 8016-55-5	290-254-0 / -		
Sapindus Mukurossi (Organic Reetha Powder)	Hiusta hoitava					Sapindus Mukurossi Fruit jauhe saadaan saippuapuun kuivatusta ja jauhetuista hedelmistä, Sapindus mukurossi, Sapindaceae				

Simmondsia Chinensis (Jojoba) Seed Oil	Emolientti, hiusta hoitava, ihoa hoi- tava					Simmondsia Chinensis sie- menöljy uutetaan aavikolla kasvavan jojoba kasvin sie- menistä, Simmondsia chi- nensis, Buxaceae	90045- 98-0	289- 964-3		
Sodium Cetearyl Sulfate	Puhdistava, vaah- toava, pinta- aktiivinenaine					Rikkihappo, joka on sekoitet- tu setyyli- ja stearyylieste- reistä sekä natriumsuoloista	59186- 41-3			
Sorbitan Stearate	Emulgaattori				Sorbitan stearate	Sorbitan stearaatti saadaan kasviöljyistä: sorbitolista ja steariinihaposta.	1338- 41-6	215- 664-9		
Sucrose Cocoate	Antistaattinen, emulgaattori, ihoä hoitava					Rasvahapot, kookos, sakka- roosiesterit	91031- 88-8	292- 993-4		
Terminalia Belliri- ca	Hiusta hoitava					Terminalia Bellirica hedelmän öljy saadaan bedda päh- kinäpuun hedelmistä, Termi- nalia bellirica, Combretaceae.				
Terminalia Chebu- la (Harad)	Ihoa hoitava					Terminalia Chebula saadaan Myrobalankasvista, Terminalia chebula, Combretaceae				
Triticum Vulgare (Wheat) Bran Ex- tract	Ihoa hoitava, ihoa suojaava					Triticum Vulgare lese ekstrak- ti saadaan vehnän leseistä, Triticum vulgare, Gramineae	84012- 44-2	281- 689-7		
Triticum Vulgare (Wheat) Gluten	Sitova, hiusta hoi- tava, humektant- ti, ihoa hoitava					Triticum Vulgare gluteiini on proteiinipitoinen vehnästä saatava tärkkelys, Triticum vulgare, Poaceae	93384- 22-6	297- 233-5		
Xanthan Gum	Sitova, emulgaat- tori, emulsion vakauttaja, geelin muodostaja, ihoa hoitava, pinta- aktiivinenaine, viskositeetin sää- täjä	Gummi xant- hanum				Ksantaanikumi	11138- 66-2	234- 394-2		

Liite 2: Turvallisuusselvitys

A-osa:

1. Kosmeettisen valmisteiden määrällinen sekä laadullinen koostumus, raaka-aineiden kemiallinen tunnistus ja käyttötarkoitus. Hajusteiden ja aromaattisten aineiden kohdalla: aineosan nimi, koodinumero ja toimittajan tunnistetiedot.
2. Kosmeettisen valmisteiden fysikaaliset / kemialliset ominaisuudet ja säilyvyys valmisteiden kohtuudella ennakoitavissa varastointiolosuhteissa.
3. Mikrobiologinen laatu ilmaisee aineen tai seoksen ja kosmeettisen valmisteiden mikrobiologiset ominaisuudet.
4. Epäpuhtaudet, jäämät ja pakkausmateriaalia koskevat tiedot kertoo aineiden ja seosten puhtaudesta, kiellettyjen aineiden mahdollisista jäämistä ja pakkausmateriaalien olennaisista ominaisuuksista: puhtaus ja säilyvyys.
5. Tavanomainen ja kohtuullisesti ennakoitavissa oleva käyttö, huomioon ottaen tuotemerkintöjen sisältyvät varoitukset ja muut selitykset.
6. Kosmeettiselle valmisteelle altistuminen sisältää: Käyttöalueen, käyttöpinnan, käyttömäärän, käytön tiheyden ja keston, tavanomaisen ja kohtuullisesti ennakoitavissa olevan altistumistavan ja altistuvat kohderyhmät. Altistumisen laskennassa on huomioitava mahdolliset toksikologiset vaikutukset ihon pinta-alaa tai ruumiinpainoa kohti. Huomioon on otettava myös mahdollinen toisinsijainen altistuminen muilla kuin suorilla altistumistavoilla, kuten hengittäessä tai tahattoman huulille viemisen tai nielemisen seurauksena. Hiukkaskoosta aiheutuvaan mahdolliseen altistumisen vaikutuksiin on kiinnitettävä huomiota.
7. Aineille altistuminen: kosmeettisen valmisteiden sisältämille aineille altistumista koskevat tiedot asiaankuuluvien toksikologisten tutkittavien ominaisuuksien osalta.
8. Aineiden toksikologinen profiili sisältää toksikologisten ominaisuuksien tutkimisen. Erityisesti painottuen paikalliseen toksisuuteen, silmä- ja ihoärsytyksen arviointiin ja ihon herkistymiseen sekä UV-absorptioon. Kaikki merkittävät toksikologiset absorptiot tulee ottaa huomioon ja laskea turvallisuuskerroin haitattoman vaikutustason perusteella. Mikäli laskelmat puuttuvat, on puute perusteltava asianmukaisesti. Aineiden toksikologista profiilia laatiessa on kiinnitettävä erityistä huomiota mahdollisiin vaikutuksiin, jotka voivat johtua: hiukkaskoosta, käytettyjen aineiden ja raaka-aineiden epäpuhtauksista sekä aineiden keskinäisestä vaikutuksesta. Interpolointi perustellaan asianmukaisesti ja tietolähde merkitään selkeästi.
9. Ei-toivotut vaikutukset ja vakavat ei-toivotut vaikutukset koskevat kaikki saatavilla olevat tiedot, sisältäen tilastotiedot.
10. Kosmeettisia valmisteita koskevat tiedot sisältää muut asiaankuuluvat tiedot vapaaehtoisilta henkilöiltä ja muilla aloilla tehtyjen riskiarviointojen vahvistetut ja perustellut tulokset.

B-osa:

1. Arvioinnin päätelmät kosmeettisen valmisteen turvallisuudesta.
2. Merkityt varoitukset ja käyttöohjeet merkitään vähintään liitteissä III-VI luetellut, sekä erityisiä varotoimia koskevat mahdolliset merkinnät ammattikäyttöön tarkoitetussa valmisteessa.
3. Perustelut ovat tieteellinen päättely arvioinnin päätelmille ja merkityille varoituksille ja käyttöohjeille. Tarvittaessa arvioidaan turvamarginaalit ja käsitellään niiden merkitystä. Perusteluissa on arvioitava kosmeettisen valmisteen sisältämien aineiden keskinäiset vaikutukset, erilaisten toksikologisten profiilien huomioon ottaminen ja huomiotta jättämisen asianmukaiset perustelut sekä säilyvyyden vaikutus valmisteen turvallisuuteen.
4. Arvioijaa koskevat tiedot ja B osan hyväksyminen sisältää turvallisuuden arvioinnin suorittaneen henkilön nimen, osoitteen, todistuksen arvioijan pätevyydestä sekä päivityksen ja allekirjoituksen.

Liite 3: Perustelut ekokampaajille toteutetun kyselyn kysymyksistä ja tavoitteista

Kysymys-numero:	Teema		Kysymystyyppi	Kysymys	Mitä halutaan tietää
1	Perustiedot	Kvantitatiivinen	Pudotusvalikko	Minä vuonna valmistuit parturi-kampaajaksi?	Perustieto, jonka avulla voidaan määrittää valmistumisryhmä ja kokemuksen määrä parturi-kampaajatoiminnassa
2	Perustiedot	Kvantitatiivinen	Pudotusvalikko	Minä vuonna valmistuit ekokampaajaksi?	Perustieto, jonka avulla voidaan määrittää valmistumisryhmä ja kokemuksen määrä ekokampaajatoiminnassa
6	Perustiedot	Kvantitatiivinen	Monivalinta	Kuinka kauan olet työskennellyt parturi-kampaajana?	Parturi-kampaaja kokemuksen määrä
4	Perustiedot	Kvantitatiivinen	Monivalinta	Kuinka kauan olet työskennellyt ekokampaajana?	Ekokampaajana työskentelyaika
5	Liiketoiminta	Kvantitatiivinen	Monivalinta	Työskenteletkö tällä hetkellä:	Liiketoiminnassa tarjottavien palveluiden laajuus ja painotus
6	Liiketoiminta	Kvantitatiivinen	Monivalinta	Miten uskot ekokampaajapalveluiden hyödyttävän liiketoimintaa?	Ekokampaajana toimimisen hyötyjä ja mahdollisia ekokampaajakoulutuksen markkinoinnissa hyödynnettäviä ilmauksia
-	Liiketoiminta	Kvantitatiivinen		Mikäli vastasit muu, niin mitä?	Täydentävä kysymys edelliseen kysymykseen
7	Kasvivärjäys	Kvantitatiivinen	Kyllä/Ei	Teetkö työssäsi kasvivärjäyksiä?	Tekeekö kasvivärjäyksiä, oleellinen tieto ristiintaulukoinnissa
8	Kasvivärjäys	Kvantitatiivinen	Avoim kysymys	Minkälaisia raaka-aineita käytät kasvivärjäyksissä ja mitkä ovat yleisimpiä reseptejä kasvivärjäyksissä?	Varmistaa kampaajien käyttämiä kasviväri-aineita
9	Kasvivärjäys	Kvantitatiivinen	Monivalinta	Mistä hankit raaka-aineet kasvivärjäykseen?	Varmistaa raaka-aineiden hankintakanavat/maahantuoja
-	Kasvivärjäys	Kvantitatiivinen		Mikäli vastasit muu, niin mistä?	Täydentävä kysymys edelliseen kysymykseen
10	Kasvivärjäys	Kvantitatiivinen	Kyllä/Ei/En osaa sanoa	Onko kasviväreillä työskennellessä ilmaantunut allergisoitumisia itsellesi tai asiakkaillasi?	Ekokampaajien mielipide allergioihin, asiantuntijoiden rinnalla vertailussa
-	Kasvivärjäys	Kvantitatiivinen	Avoim kysymys	Mikäli vastasit kyllä, niin montako allergiatapausta kohdallasi on sattunut?	Täydentävä kysymys edelliseen kysymykseen

11	Kasvivärjäys	Kvalitatiivinen	Avoin kysymys	Mikä on henkilökohtainen suhtautumisesi ekologisiin kasviväreihin?	Oma mielipide, auttaa tulkitsemaan laadullisia avoimia kysymyksiä
12	Ekokampaaja-koulutus	Kvantitatiivinen	Monivalinta	Miksi hakeuduit ekokampaaja-koulutukseen?	Syy miksi ekokampaaja koulutukseen hakeudutaan
-	Ekokampaaja-koulutus	Kvantitatiivinen	Avoin kysymys	Mikäli vastasit muu, mikä?	Täydentävä kysymys edelliseen kysymykseen
13	Ekokampaaja-koulutus	Kvalitatiivinen	Avoin kysymys	Miten ekokampaajakoulutusta pitäisi mielestäsi kehittää?	Auttaa kehittämään ekokampaajakoulutusta
14	Ekokampaaja-toiminta	Kvalitatiivinen	Avoin kysymys	Mitä haasteita mielestäsi ekokampaajana toimimisessa on?	Ekokampaajien mielipide ekokampaajatoiminnan haasteista, asiantuntijoiden rinnalla vertailussa
15	Ekokampaaja-toiminta	Kvalitatiivinen	Avoin kysymys	Miten haluaisit kehittää ekokampaajatoimintaa?	Ekokampaajien mielipide ekokampaajatoiminnan kehittämisestä, asiantuntijoiden rinnalla vertailussa
16	Ekokampaaja-toiminta	Kvalitatiivinen	Avoin kysymys	Miten mielestäsi kosmetiikkalainsäädäntöä tulisi kehittää jatkossa liittyen kasviväreihin?	Ekokampaajien mielipide lainsäädännön kehittämisestä, asiantuntijoiden rinnalla vertailussa
-	Ekokampaaja-toiminta	Kvalitatiivinen	Avoin kysymys	Muita ajatuksia liittyen kasviväreihin ja ekokampaajana toimimiseen:	

Liite 4: Kyselyn yhteydessä ekokampaajille lähetetty saatekirje

Saatekirje
Kysely ekokampaajille
27.3.2015

1(1)

Hyvä ekokampaaja,

Teemme kauneudenhoitoalan opinnäytetyötä Laurea-ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyö käsittelee ekokampaajien käyttämiä kasvivärejä, alan haasteita ja tulevaisuutta. Opinnäytetyömme kautta tavoitteenamme on kehittää ekokampaajakoulutusta ja tuoda ajankohtaista tietoa ekokampaajille.

Osana opinnäytetyötä teemme tutkimuksen ekokampaajille. Vastaamalla kyselyyn autat meitä selvittämään tämän hetkisen tilanteen. Vastaathan kyselyyn 6.4.2015 mennessä.

Vastaamaan kyselyyn pääset [tästä](https://elomake3.laurea.fi/lomakkeet/10590/lomake.html) osoitteesta:

<https://elomake3.laurea.fi/lomakkeet/10590/lomake.html>

Kiitos ja hyvää kevään jatkoa!

Ystävällisin terveisin

Pia Immonen ja Emmi Rönkkönen
Laurea-ammattikorkeakoulu

Liite 5: Ekokampaajille toteutettu kysely

Kysely ekokampaajille

Teemme kauneudenhoitoalan opinnäytetyötä Laurea-ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyö käsittelee ekokampaajien käyttämiä kasvivärejä, alan haasteita ja tulevaisuutta. Opinnäytetyömme kautta tavoitteenamme on kehittää ekokampaajakoulutusta ja tuoda ajankohtaista tietoa ekokampaajille.

Ekokampaajana mielipiteesi on meille tärkeä! Toivottavasti ehdit vastaamaan tähän noin 10 minuuttia kestävään kyselyyn. Kaikki vastaukset käsitellään nimettöminä, eikä kyselyn perusteella pystytä jäljittämään vastaajaa. Kiitos vastauksistasi jo etukäteen.

Perustiedot

* 1. Minä vuonna valmistuit parturi-kampaajaksi?

--Valitse tästä--

* 2. Minä vuonna valmistuit ekokampaajaksi?

--Valitse tästä--

3. Kuinka kauan olet työskennellyt parturi-kampaajana?

☐ Alle 1 vuosi	☐ Yli 4 - alle 5 vuotta
☐ Yli 1 - alle 2 vuotta	☐ Yli 5 - alle 10 vuotta
☐ Yli 2 - alle 3 vuotta	☐ Yli 10 vuotta
☐ Yli 3 - alle 4 vuotta	

4. Kuinka kauan olet työskennellyt ekokampaajana?

☐ Alle 1 vuosi	☐ Yli 4 - alle 5 vuotta
☐ Yli 1 - alle 2 vuotta	☐ Yli 5 - alle 10 vuotta
☐ Yli 2 - alle 3 vuotta	☐ Yli 10 vuotta
☐ Yli 3 - alle 4 vuotta	

Liiketoiminta

5. Työskenteletkö tällä hetkellä:

- ☐ Vain ekokampaajana
☐ Vain perinteisenä kampaajana
☐ Eko- ja perinteisenä kampaajana
☐ En tee liiketoimintaa

6. Miten uskot ekokampaajapalveluiden hyödyttävän liiketoimintaa?

- ☐ Lisää vaihtelua omaan työskentelyyn
☐ Mahdollisuus toimia edelleen hiusalalla
☐ Lisää palveluvaihtoehtoja asiakkaille
☐ Lisää asiakkaita
☐ Lisää liikevaihtoa
☐ Muu

Mikäli vastasit muu, niin mitä?

Kasvivärjäys

7. Teetkö työssäsi kasvivärjäyksiä?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

8. Minkälaisia raaka-aineita käytät kasvivärjäyksissä ja mitkä ovat yleisimpiä reseptejä kasvivärjäyksissä?

9. Mistä hankit raaka-aineet kasvivärjäykseen?

- ☐ Aduci
- ☐ Natcos
- ☐ Tetrdesign
- ☐ The Natural Goods Company
- ☐ Ekokauppa
- ☐ Frantsila
- ☐ Oma takapiha
- ☐ Metsä
- ☐ Ruokakauppa
- ☐ Muu

Mikäli vastasit muu, niin mistä?

10. Onko kasviväreillä työskennellessä ilmaantunut allergisoitumisia itselläsi tai asiakkaillasi?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

Mikäli vastasit kyllä, niin montako allergiatapausta kohdallesi on sattunut?

* 11. Mikä on henkilökohtainen suhtautumisesi ekologisiin kasviväreihin?

Ekokampaajakoulutus

12. Miksi hakeuduit ekokampaajakoulutukseen?

- ☐ Allergisoituminen hiusväreille (PPD)
- ☐ Allergisoituminen muille hiuskosmetiikan raaka-aineille
- ☐ Ekologisten elämäntapojen mukaan tuominen myös työhön
- ☐ Halu jatkokouluttautua
- ☐ Tarjota laajempaa palvelutarjontaa asiakkaille
- ☐ Muu

Mikäli vastasit muu, mikä?

* 13. Miten ekokampaajakoulutusta pitäisi mielestäsi kehittää?

Ekokampaajatoiminta

* 14. Mitä haasteita mielestäsi ekokampaajana toimimisessa on?

* 15. Miten haluaisit kehittää ekokampaajatoimintaa?

* 16. Miten mielestäsi kosmetiikkalainsäädäntöä tulisi kehittää jatkossa liittyen kasviväreihin?

Muita ajatuksia liittyen kasviväreihin ja ekokampaajana toimimiseen: